

Kadına Şiddetin

Çoğul Kökenleri

On Kadın Cinayeti Vak'ası
Üzerine Gözlemler

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM
Ali CAN

Kadına Şiddetin Çoğul Kökenleri

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM
Ali CAN

Nisan 2022

İstanbul Aile Vakfı Araştırmalar Merkezi

Araştırma Raporu: 1

İstanbul Aile Vakfı

Beylerbeyi Mahallesi Cennet Camii Yolu Sokağı

Numara: 13 Üsküdar/İSTANBUL

+90 (850) 308 31 93 +90 (530) 148 31 93

www.istanbulailevakfi.org

Kadına Şiddetin Çoğul Kökenleri

On Kadın Cinayeti Vak'ası Üzerine Gözlemler

Prof. Dr. Ergün YILDIRIM

Ali CAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ » 9

1- TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA KADINA ŞİDDET » 11

1.1- Kadına Şiddet » 11

1.2- Dünyada Kadına Şiddet » 15

1.3- Türkiye'de Kadına Şiddet » 19

2- KADINA ŞİDDETİN KÖKENİ ÜZERİNE YANLIŞ YAKLAŞIMLAR » 23

a- Kadına Şiddet Kavramının Tanımlanma Sorunu » 23

b- Kadına Şiddet Mekânı Olarak Evin Kodlanması » 24

c- Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kaynak Olarak İleri Sürülmesi » 25

d-Kadına Şiddetin Değerlerle Açıklanması » 26

3- KADINA ŞİDDETİN ÇOK BİLEŞENLİ ÇOĞULCU YAKLAŞIMI » 29

a- Şiddetin Çoğul Motivasyonları » 29

b- Şiddetin Çoğul Kökenleri » 31

4- ON KADIN CİNAYETİ VAKASINDA KADINA ŞİDDETİN ÇOĞUL GERÇEKLİĞİNİN GÖZLEMLENMESİ » 35

Vak'a I: E.B. :Toplum ve Medya Sorumluluğu » 35

Vak'a II: P. G.: Gayri Meşru İlişkiler ve Aileden Kopuş » 38

Vak'a III: C. Ö.: Psikiyatrik Kökenler ve Kurumların İhmali » 39

Vak'a IV: Ö. A.: Tecavüz ve Sosyal Destek » 42

Vak'a V: H. G.: Boşanma, Geçimsizlik, Namus » 43

VI. Vak'a: G.E. : Gayri Meşru İlişkiler ve Partnerlik Yaşamı » 45

Vak'a VII: T. A.: Gayri Meşru İlişkiler » 46

Vak'a VIII: R. Y. : Firari, Kurumsal İhmalkârlık, Hapis » 47

Vak'a IX: Y.Y.: Uyuşturucu » 48

Vak'a X: Z.Ş.: Alkolizm » 50

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME » 53

ÖNSÖZ

Kadına şiddetin toplumsal çözümüne yönelik çalışmalar son yıllarda önem kazanmaktadır. Çocukları ve kadınları korumak amacıyla hükümet politikaları ve bunlar neticesinde çıkarılan kanunlarla gerçekleştirilecek hukuki reformlar da günümüzde önemli bir gündem teşkil etmektedir. Küresel modern hayatının getirdiği zorluklar ve yeni toplumsal alışkanlıklar, zaten zayıflamış olan aile yapısının daha da yıpranmasına ve çökmesine neden olmaktadır. Toplumun aldığı hal; sosyal ve kültürel yozlaşma ortamı, beraberinde kişilerde genellikle öfke, suçluluk ve savunma tepkileri geliştirmektedir. Uzamış ve stresli hayata bağlı olarak reaktif depresyon, ilgisizlik, sosyal çekilme gibi belirtiler şiddeti tetikleyebilmektedir. Günümüzde insanın yaşadığı birçok problemin kaynağı; işsizlik, hızlı mobilizasyonla gelen anomi, kültürel çatışmalar, kapitalist iş hayatının ürettiği gerginlikler ve yaşanan adaletsizliklerdir. Bu durum bireylerde stres, kaygı ve anomik durumlarının yaşanmasına ve sonuçta bununla birlikte bireylerin saldırgan davranışlar ortaya koymasına yol açmaktadır. Bu sebeple kadın ve erkeğin davranışlarını yorumlarken, toplumsal yapının mevcut normlarının yanında bu yapıya tesir eden bütünsel faktörler ve her an içinde yaşadığımız değişim süreçlerini de dikkate almak gerekir.

Kadına şiddetin ev ve aile ile kodlanması, aile kurumunun algısını olumsuz etkilemekte ve meşruiyetinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Artık aile denilince; fertlerine huzurlu, yuva sunma, bireylerinin dayanışmasını sağlama ve geleceğe güzel nesiller yetiştirme fonksiyonları olan bir kurum olmak yerine, özellikle feminizm gibi çeşitli ideolojilerin de etkisiyle olumsuz çağrışımlarla bütünleşen bir sosyal mekan olarak akla gelmektedir.

Şiddet, bir ceza yöntemi olarak kullanılmasının yanı sıra üstünlük ve otorite göstergesi olarak da araçlaşmaktadır. Hiçbir sosyal olay kendiliğinden veya tek bir itici faktör neticesinde gerçekleşmez. Şiddet hem toplumsal yapıdan etkilenmekte hem de toplumsal yapıyı etkilemektedir. Aile içi şiddet, bir sosyal sistem problemidir. Şiddet, hem tarihsel hem de güncel bir problem olarak sosyal bilimlerin gündemini meşgul etmektedir. Bugün sosyal bilimler, toplumsal alanın her katmanında gerçekleşen şiddet eylemlerini anlamaya çabalamaktadır. Sosyal bilimler, dünyada ve Türkiye’de kadınların maruz kaldığı şiddetin gittikçe artıyor oluşunu anlamak için yeni kavramsal araçlara ihtiyaç duymaktadır. Kadınların maruz kaldığı şiddetin ve cinayetlerin giderek artıyor oluşu, olgunun sadece hukuki ve ahlaki bir problem olmadığını başka çoğul kökenlerinin ve sebeplerinin de olduğunu bize göstermektedir. Kadına şiddeti anlamada başvurulan feminist yaklaşım; evlilikte kadın üzerindeki şiddet ve baskıyı patriyarkal (ev içinde babanın eşi ve çocukları üzerindeki şahsi iktidarı) ilişkilerin bir sonucu olarak ele almaktadırlar. Açıklamalarda çoğunlukla ataerkillik vurgusu yapılarak, cinsiyetler arasındaki güç ilişkilerinin eşit bir şekilde dağıtılmaması sebebiyle bir şiddet kaynağından bahsedilmektedir.

Adalet, sabır, iyilik, barış ve merhamet gibi tüm değerlerin koruyucusu ve destekçisi din ve ondan neşet eden; örf, adet, namus, gelenek gibi kavramların kadına şiddetle birlikte anılıyor ve kullanılıyor olması bizim için hem yaralayıcı hem de izaha muhtaç konulardır. Şiddet, toplumsal bir olgudur ve aynı zamanda tüm toplumlarda görülen bir olgu olması bakımından da evrenseldir. Şiddet olgusu tek bir nedene bağlı olarak açıklanamayacak kadar çok boyutlu değişkenlere dayanmaktadır. Bu yüzden de farklı bilim alanlarının konusudur.

Bu raporla amacımız, kadına şiddet olgusunu gerçek vak’alar üzerinden değerlendirerek, başka değişkenleri ve sebepleri ortaya koymaktır. Böylece kadına şiddet hususunda çok boyutlu yapılacak yeni araştırmalara kavramsal araçlar ve yeni perspektifler sunmak hedeflenmektedir. Çalışmamızda öncelikle mevcut yaklaşımlar üzerine eleştirel bir perspektif ortaya konulmakta, arkasında da alternatif bir perspektif geliştirilmektedir. Bu alternatif perspektifin olgusal temeli de on kadın cinayeti vak’asında göstermeye çalışılmaktadır. Rapor, öncelikle mevcut perspektiflerin bir bütünlük içinde nerelerde yanlışlar yapıldığına işaret edilmekte ve bunu aşmak için de nasıl bir bakış açısına sahip olmamız gerektiğini göstermeye çalışılmaktadır.

1-TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA KADINA ŞİDDET

1.1- Kadına Şiddet

Şiddet içeren suçlar çeşitli süreçlere dayalı olarak sınıflandırılmaktadır. Sürecin baŐlangıç aŐaması planlamadır. Planlama aŐamasında, Şiddet dürtüye dayalı olarak oluŐabilir. Psikoloji literatüründe Şiddet, araçsal (instrumental) ve tepkisel (reactive) gibi saldırganlığın farklı formlarında da görülebilir. Araçsal Şiddete para, statü, güvenlik için yapılan saldırganlıklar örnek verilebilir. Araçsal Şiddette yaralama ikinci bir amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Tepkisel Şiddet ise fark edilen tehdit veya tehlikeye tepki olarak dürtülerle düŐünmeden kışkırtmaya cevap vermek biçiminde meydana gelebilir. Çok kızmak veya arkadaŐıyla tartıŐmak sonrasında gösterilen Şiddet buna örnektir. Psikopatlar (empati ve vicdan azabı yok-sunu) daha çok amaç odaklı (uyuşturucu-para için), psikopat olmayan failler ise daha çok tepkisel ve hazırlıksız Şekilde Şiddete baŐvuruyor.

Şiddetin birçok sebebi vardır ve psikoloji literatürüne göre bu sebepler birbiri içine giren dört temel baŐlıkta incelenebilir. Şiddetin nedenleri için genelgeçer olan özelliklerin, kadına yönelik Şiddette de önemli bir yeri bulunmaktadır.

a- Biyolojik etkenler: Biyolojik etkenler; Şiddet ve saldırganlığın sinirbilimsel, fizyolojik ve kimyasal etkilerine işaret eder. Sinirbilimdeki yeni gelişmeler göstermektedir ki

Sinirbilimdeki yeni gelişmeler göstermektedir ki biyolojik etkenlerin çocuk gelişiminde önemi büyüktür. Ayrıca saldırganlık ve çevresel sebeplerden kaynaklanan beyin hasarı arasında önemli bir bağ kurulmaktadır.

biyolojik etkenlerin çocuk gelişiminde önemi büyüktür. Ayrıca saldırganlık ve çevresel sebeplerden kaynaklanan beyin hasarı arasında önemli bir bağ kurulmaktadır. Örneğin çevredeki zararlı kimyasal malzemeler (kurşunlu boya), travmatik kafa zedelenmeleri, beslenme ile ilgili sıkıntılar (özellikle doğum öncesi dönemde), hamilelik sırası ve doğum sonrası annenin alkol ve uyuşturucu kullanımı ve doğum travmaları beyin hasarına sebep olabilmektedir. Biyolojik etmenlere maruz kalan bireyler için biyolojik ilaç tedavisi ve destekleyici sosyal çevre, şiddet eğilimini azaltmak ve etkisiz hale getirmek için gereklidir.

b- Toplumsal etkenler: İnsan düşünce, davranış ve hissetme biçimlerini sosyalleşmeyle kazanır. Birçok araştırma göstermektedir ki, saldırgan, asosyal ve şedit davranışlar genelde “önemli ötekiler” tarafından öğretilmektedir (TV, film kahramanları).

c- Bilişsel etkenler: Araştırmalar göstermektedir ki, şiddete eğilimli insanların zihni, bilgiyi farklı işleyip ve yorumlamaktadır. Bu insanlar, diğer insanlarla aralarında husumet olmasa da hasımlık sezebilmekte (düşmanlık atfetme önyargısı), sosyal çatışma ve anlaşmazlıkları şiddetsiz çözmekte verimsiz kalabilmektedir. Bu tarz kimseler, şiddeti kabul edilebilir, meşru bir eylem olarak görmeye yatkındırlar.

d- Durumsal etkenler: Birçok araştırmacı şiddetin sebebini şiddet gösterende arayıp içinde bulunduğu duruma sebep olanları düşünmediğimizi söylemektedir. Her itici durum -gürültü, kötü koku, kalabalık, nahoş yaşam koşulları- kişide şiddeti tetikleyebilmektedir. Veyahut şiddete matuf bir aletin kişinin çevresinde olması çatışmayı tetikleyebilmekte ve ölümcül sonuçlara yol açabilmektedir.

Nakıs çevrelerde yetişen fakirlik, gerginlik, umutsuzluk gören çocuklar şiddet içeren eylemde bulunma noktasında daha riskli bir durum arzetymektedirler. Yapılan bir araştırmaya göre fazla saldırgan çocukların %10'unun ileride şiddet içeren olayların %50-60'ından mesul olması muhtemeldir. Bu bireylerin çocukluğunda saldırganlık, ait olamama, evde ve

Şiddet hem korkutur hem de ilgimizi çeker. Eğlence sektöründe ve medyada detaylı şekilde şiddeti görmek isteriz. G. Newman'a göre şiddet insanda bir çok manaya sahip ve imge uyandırıyor; bu nedenle tanımlı güç.

okulda karmaşa görülmekle birlikte; bu bireyler ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından göz ardı edilmişler ve/veya arkadaşları tarafından dışlanmış, beğenilmemişlerdir. Kimse tarafından gözetilip denetlenemeyen bu çocuklar, çevrelerindeki suç işleyen çocuklardan etkilenecek antisosyal, saldırgan ve şiddet eğilimli genç yetişkinler haline geliyorlar. Evliliklerinde eşlerine karşı istismarcı bir tutum belleyip, çocuklarını taciz edebiliyorlar. Bu şartlar altında yetişip şiddete eğilim göstermeyen çocuklar şiddeti önleme programlarında örnek olarak alınıyor.

Şiddet hem korkutur hem de ilgimizi çeker. Eğlence sektöründe ve medyada detaylı şekilde şiddeti görmek isteriz. G. Newman'a göre şiddet insanda bir çok manaya sahip ve imge uyandırıyor; bu nedenle tanımlı güç. Çeşitlilik gösteren şartlar altında birçok durumda neden şiddetin ortaya çıktığına dair farklı anlatılar bulunmakta. Şiddet; yaraya, acıya, rahatsızlığa veya tacize sebep olan fiziksel güç sarfı olarak tanımlanabilir. Birçok şiddet hoş görülür, görmezlikten gelinir. Bunlara polisin direnen zanlıya müdahalesi, askerin terörist öldürmesi, futbolcunun rakibi yere sermesi durumlarına yönelik kayıtsızlık, bunları normal görme durumu örnek verilebilir. Meşruiyet olmadan işlenen şiddet kriminal şiddetin konusudur.

Şiddet (violence) ve saldırganlık (aggression) aynı şey değildir. Saldırganlık başka birine ya da gruba fiziksel ya da psikolojik olarak zarar verme niyetiyle yapılan davranıştır. Protestocu, ırkçılık yapan birini dükkân sahibi dükkânına almamak için engelliyorsa bu saldırgan bir harekettir, şedit bir hareket değildir. Vaktinde seni aşağılayan biriyle konuşmamak yine saldırganca, şedit değildir. Bütün şedit eylemler saldırgan, fakat her saldırgan eylem şedit değildir.

Şiddet çalışmalarında bugünlerde iki kanat vardır ve araştırmacı çalışmalarında her iki kanadı da yani hem kişisel, hem de çevresel faktörleri göz ardı edemez. İlk kanat şiddet gösteren suçlu bireyin nüfustaki yeri ve karakteristik özelliklerini incelemektedir. Bu kanat bireyler arası şiddette sosyal, psikolojik, biyolojik faktörleri inceler. Diğer kanat ise şiddetin çok görüldüğü bağlam ve çevreleri inceler. Bu kanat ise aile, akran, yerel topluluk ve komşuluk etkilerini şiddeti anlamakta araç olarak görür¹.

Şiddetin kaynakları çok farklı biçimlerde tezahür etmektedir. Etnik farklılıkları, medya, yaş ve cinsiyet, sınıfsal ve ekonomik durumlar gibi faktörlerin şiddetin görülmesi noktasında önem taşıdığı bilinmektedir. Örneğin, ABD toplumunda çeşitli etnik ve kültür toplulukların şiddet ile ilgili tutumları üzerine yapılan araştırmalar bulunmaktadır. 2012’de yapılan bir araştırmaya göre, Afrikan Amerikanlar nüfusun %13,5’ine sahipler, ancak tutuklanma oranları %39 düzeyinde. Bu veriler aslında işsizlik, eğitim imkânları, ırksal baskı ve hukuk sisteminin dışlayıcı kararları gibi sosyal eşitsizliklerin daha çok Afrikalı Amerikalılar’ın oturduğu bölgelerde olduğuna da işaret ediyor olabilir. Biyoloji ve saldırganlık arası bir ilişki söz konusu olsa da bu genetik sebeplerden kaynaklanmayabilir. Latin kökenliler işe katılım oranları yüksek ve aile bağları daha güçlü olduğunda suç oranları Afrikalı Amerikanlardan az olabilmekte. Eskiden göçmenler, ortak dil ve kültürün olduğu eyaletlere taşınırken şimdilerde daha izole yerlere taşınabiliyorlar, bu şiddet eğilimini arttırabilmekte. Araştırmada Beyazlar ayrı bir grup olarak değerlendirilmiyor ancak eğer değerlendirilse, Beyaz Asyalılar ev içi şiddette önde gelebilirler.

Araştırmalarda birçok grup ve çevre faktörü dikkate alınmalıdır. Siyah, Latino, Asyalı, Beyaz, Orta Doğulu, yerel Amerikalı gibi gruplar toplulukların karakteristiklerini tam yansıtacak ölçüde homojen değildir. Alt kültürlerin inançlarını, davranışlarını, geleneklerini ve öngörülebilir eylemlerini bilirsek şiddetin ortaya çıkışını engellemek için daha etkili önlemler alınması imkânı yakalanabilir².

Şiddetin ortaya çıkmasına neden olan unsurlara baktığımız zaman bunların aynı zamanda önemli ölçüde toplumsal boyutlara sahip olduğunu görmekteyiz. İşsizlik, kültü-

---

1 David Canter, “Psychology of Violence and Intimidation”, Criminal Psychology, SAGE Publications, 2014

2 A.g.e.

rel değerler, arkadaşlık ve aile gibi ortamlar ve ilişkiler belli bir sosyolojik gerçekliği anlatmaktadır. Bundan dolayı şiddetin toplumsal boyutları büyük bir önem taşımaktadır. Gelir dağılımındaki uçurum, yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik ve geleceğe dair umutsuzluk toplum yapısını etkileyerek şiddet potansiyelini var kılmaktadır. Ailede, okulda, sokakta, iş yerinde şiddet her an yeniden üretilmektedir. Spor olgusu örneğindeki şiddete baktığımız zaman şiddet ve toplumsallık ilişkisi net bir biçimde görünmektedir. Örneğin sporda şiddet olaylarında eğitim yetersizliği, spor kültürü yoksunluğu, sporcu ve seyircinin aşırı rekabetin baskısı altında kalması, güvenliğin sağlanamaması, hakemin tahrik edici kararları, yenilgiyi kabullenememe ve anti-sosyal kişilik bunalımı olan gençlerin fanatikliği gibi nedenler belirgindir³. Spor, grupsal aidiyetler ve etkileşimler bağlamında gerçekleşen bir faaliyettir. Onun içerisinde tezahür eden şiddet de böyledir.

Kadına şiddet çok geniş bir şekilde tanımlanmaktadır. Bu tanımın içinde fiziki, psikolojik, ekonomik, cinsel ve duygusal şiddetler bulunmaktadır. Kadına şiddet daha çok şiddetin gerçekleşme biçimine göre tanımlanmaktadır. Yumruk, tekmeleme, sürüklenme, bıçaklama, silahla saldırma, küfretme, saldırgan konuşma, zorla cinsel ilişki, sürekli takip etme, ısrarla arama veya mesaj atma gibi davranışlar ve tutumlar şiddetin pratikleri olarak görülmektedir⁴.

1.2- Dünyada Kadına Şiddet

DSÖ'ye göre dünyada her üç kadından biri hayatları boyunca en az bir kez fiziksel veya cinsel şiddete uğruyor. Yaklaşık 784 milyon kadın daha önce eşi veya erkek arkadaşı tarafından şiddet görmüştür. 15-49 yaşları arasındaki kadınların %27'si ilişki yaşadığı eşi veya erkek arkadaşı tarafından daha önce bir tür cinsel veya fiziksel şiddete maruz kalmıştır. %13'ü ise son bir yıl içerisinde şiddete maruz kalmıştır.

Dünyadaki 15-19 yaş arasındaki kızların %2'si fiziksel ya da cinsel olarak erkek

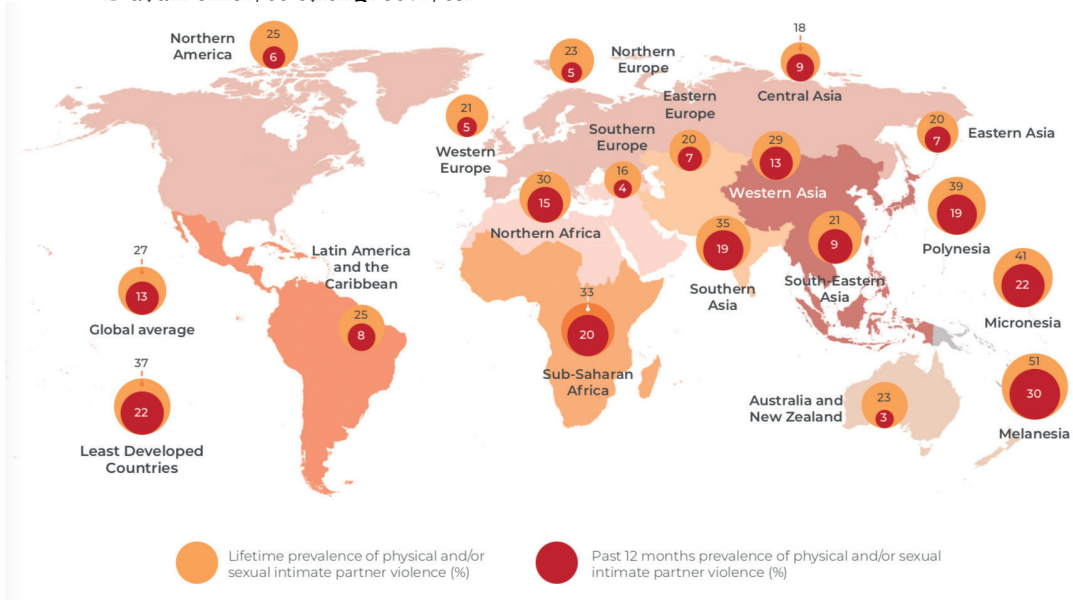
3 “Toplumsal Bir Problem Olarak Şiddet”, C. Akkaya, Sosyal Problemler Sosyolojisi içinde, Haz: E. Akdoğanoglu, 327-348, 2018.

4 “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, Hacettepe Üniversitesi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özet Raporu. s.6, 2014.

arkadaşı tarafından şiddete uğramıştır. Dünyada katledilen kadınların %38'i eşi veya erkek arkadaşı tarafından katledilmiştir.

Şiddeti Doğuran Risk Faktörleri

- Düşük seviyeli eğitim
- Çocukluk döneminde kötü muamele
- Ailede şiddete tanıklık etme
- Anti-sosyal yapıda olma bozukluğu
- Şiddetli alkol kullanımı
- Toplum içerisinde erkeğe yüksek kadına düşük paye veren normlar
- Düşük cinsiyet eşitliği seviyesi

Şiddete uğrayan kadınların %42'si bu eylem sonucunda bir yaralanma yaşıyor. 15-49 yaş arasındaki Kuzey Avrupalı kadınların %23'ü, Batı Avrupalı kadınların %21'i, Güney Avrupalı kadınların %16'sı eşi ve erkek arkadaşı tarafından şiddet görmüş.

Eşi ve erkek arkadaşı dışında bir kimseden cinsel şiddet görme oranının en yüksek olduğu yerler yüksek gelirli Avustralya (%19), Kuzey Avrupa (%10), Kuzey Amerika (%15) iken en düşük olduğu yerler Güney Asya (%2), Merkezi Asya (%2), Kuzey Afrika (%4) olarak karşımıza çıkıyor. Taciz ve tecavüz yoluyla şiddetin, medeniyet dersi veren Batılı

Şiddete uğrayan kadınların %42'si bu eylem sonucunda bir yaralanma yaşıyor. 15-49 yaş arasındaki Kuzey Avrupalı kadınların %23'ü, Batı Avrupalı kadınların %21'i, Güney Avrupalı kadınların %16'sı eşi ve erkek arkadaşı tarafından şiddet görmüş.

ülkelerde daha yaygın olduğu görülüyor⁵.

Şiddet ile sınıf arasında belli bir korelasyon bulunmaktadır. Düşük gelire sahip olan toplumsal kesimlerde yaşayan kadınlar çok daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. BM'nin yaptığı araştırmalarda bu açık bir biçimde gösterilmektedir. Buna göre düşük gelirli ülke ve bölgelerde kadınlar şiddetten daha çok etkilenmektedir. Son bir senede şiddet gördüğünü ifade eden kadınların dünya ortalaması %13 iken, az gelişmiş ülkelerde %22'ye oran yükselmektedir⁶. Bu verilere göre kadına şiddeti doğuran veya kadına şiddete yol açan önemli risk faktörlerinden birisi de düşük gelir düzeyi veya sınıf faktörüdür.

Kadına şiddet çok farklı yaş düzeylerinde ortaya çıkmaktadır. Yine çok farklı biçimde gerçekleşebilmektedir. Tecavüz, dövme, katletme, yaralama gibi çok farklı şiddet olgularıyla karşılaşılmaktadır. BM'nin yaptığı araştırmalara göre dünya genelinde 15-19 yaş aralığındaki 15 milyon ergen kız tecavüze uğramıştır⁷.

Dünyada kadına yönelik şiddeti araştıran başka önemli bir ajans da AB ile birlikte çalışmalarını yürütmektedir. Kuruluşun yaptığı araştırmalara göre Avrupa Birliği'ndeki her on kadından biri siber zorbalık gördüğünü ifade etmiştir. Avrupa Birliği'ndeki kadınların %33'ü,

5 “Violence against women prevalence estimates”, Geneva: World Health Organization, on behalf of the United Nations Inter-Agency Working Group on Violence Against Women Estimation and Data (UNICEF, UNFPA, UNODC, UNSD, UNWomen), 2021.

6 UN Women - Birleşmiş Milletler Kadın –“ Facts and figures: Ending violence against women” - <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>

7 (UN Women - Birleşmiş Milletler Kadın - Facts and figures: Ending violence against women - <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>)

15 yaşından bugüne dek fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. %8'i bu şiddeti son 12 ay içerisinde gördüğünü ifade etmiştir.

Toplum cinsiyet eşitliği oranının yüksek olduğu Finlandiya (%30), İsveç (%28) ve Danimarka (%32) gibi ülkeler Avrupa üzerinde kadına yönelik şiddetin en yaygın olduğu ülkelerdendir.

Avrupa Birliği'ndeki her 20 kadından biri tecavüze uğradığını ifade etmiştir. Maruz kalınan fiziksel şiddetin %67'si erkekler tarafından gerçekleştirilirken, bu şiddetin %26'sı kadınlar tarafından şiddet görmüştür. Kadının kadına şiddeti de ciddi bir oran oluşturmaktadır. Ayrıca, AB'deki kadınların %23'ü psikolojik şiddete uğradığını ifade etmektedir⁸.

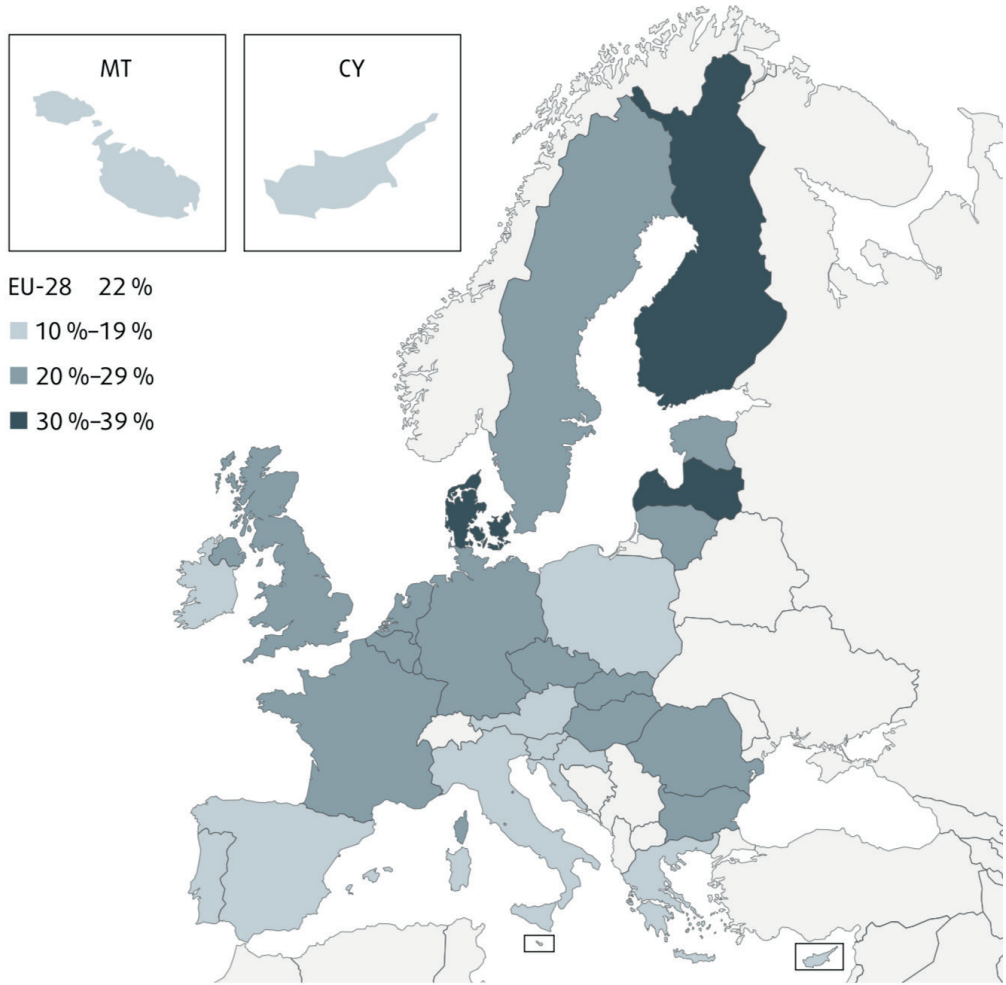
BM Uyuşturucu ve Suç Bürosu verileri de kadına şiddetin boyutlarını anlamak için oldukça çarpıcı veriler sunmaktadır. Buna göre 2017 yılında katledilen 87.000 kadından 30.000'i eşi veya erkek arkadaşı tarafından öldürülmüştür. Dünyada katledilen her beş insandan dördü erkektir. Dünyada erkek/kız arkadaşı ya da karısı/kocasısı tarafından katledilen her beş insandan dördü kadındır. Dünyada katledilen kadınların %34'ü erkek arkadaşı veya eşi tarafından, %24'ü diğer aile üyeleri tarafından, %42'si aile dışından birisi tarafından katledilmiştir⁹.

Verilerden anlaşıldığı gibi kadınların şiddete maruz kalarak ölümlerine yol açan kesim yakın sosyal çevresidir. Erkek arkadaş, koca, aile üyeleri bu konuda büyük bir yekûn oluşturmaktadır. Bu oran %58 gibi yüksek bir yüzdeyi meydana getirmektedir. Ancak %42 gibi yüksek bir oran da aile ve yakın çevresi dışında gerçekleşmektedir. Böylece kadına yönelik şiddeti “ev içi şiddet” kavramı ile tamamen aileye ve eve mal eden yaklaşımın dünya genelinde de doğru olmadığı görülmektedir. Erkek arkadaş ve aile dışı faktörler nedeniyle kadının öldürülmesinin kadına yönelik şiddet olaylarının oldukça büyük bir oranını oluşturmaktadır.

---

8 Avrupa Birliği - European Union Agency for Fundamental Rights (2014). Violence against women: an EU-wide survey

9 Un Office on Drugs and Crime -Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Bürosu Global Study on Homicide (2019)

1.3- Türkiye’de Kadına Şiddet

Resmi Gazetede kadına şiddet şöyle tanımlanıyor: “Kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan ve kadınları etkileyen cinsiyete dayalı ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış”¹⁰.

10 Resmi Gazete, Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 20 Mart 2012

Dünyada öldürülen kurbanların %79'u erkek (344 bin), %21'i kadındır. Türkiye'de ise kurbanların %79.5 erkek, %20.5 kadındır. Tüm dünyada cinayetin faili olan hükümlülerin %95'i erkek iken %5'i kadındır¹¹. Bu veriler genel şiddet tablosunu göstermektedir. Genellikle erkeklere yönelik şiddet pek konuşulmamaktadır. Cinsiyet şiddeti kadına şiddet olarak tartışılmaktadır. Biz de bu araştırmada kadına şiddet üzerinde durmaktayız. Ancak cinsiyet etrafında ele alınacak şiddet olgusunun, erkeğe uygulanan şiddette de ele alınması gerektiği bir gerçektir. Bununla alakalı ayrı çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de aile içi şiddetle ilgili 1.800 kadınla 56 ilde yapılan çalışmada, evli kadınların %35'i hayatları boyunca en az bir kez şiddet gördüğünü söylemektedir¹². İstatistikler hükümet muhalifleri tarafından ciddi bir şekilde manipüle edilmektedir. Fatma Şahin'in Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olduğu dönemdeki açıklamaya göre 2009'da 171, 2010'da 177, 2011'de 163, 2012'de 155 kadın cinayeti yaşanmıştır¹³.

Türkiye'de kadın cinayetlerini dünyadaki oranlarla mukayese ederek ortaya koyan Dünya Sağlık Örgütü araştırmaları bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün kayıtlarından elde edilen verilere göre (www.who.int) (Veri tabanına 14.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır) 2015 yılına

***Tüm dünyada
cinayetin
faili olan
hükümlülerin
%95'i erkek
iken %5'i
kadındır.***

11 Gültekin, M. – Şahin, M. (2015) Türkiye'de ve Dünyada Kadına Şiddet, SEKAM, İstanbul,

12 Altınay A.G., Arat Y. (2007) Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul: Punto Baskı Çözümleri

13 Gültekin, M. - Şahin, M. (2015) Türkiye'de ve Dünyada Kadına Şiddet, SEKAM, İstanbul,

Türkiye’de aile içi şiddetle ilgili 1.800 kadınla 56 ilde yapılan çalışma, evli kadınların %35’i hayatları boyunca en az bir kez şiddet gördüğünü söylemektedir.

ait yapılan kategorizasyonda Türkiye; Almanya, Hollanda, Norveç, İsveç ve İspanya ile aynı bant üzerinde (1 milyon kişi başına 5 kadın maktulün düştüğü bant üzerinde), Finlandiya (6), Belçika (8) ve Avustralya (8) gibi ülkelerin ise altında yer almaktadır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet ile ilgili birçok araştırma yapılmaktadır. Kadın cinayetleri üzerine Polis Akademisi araştırmacılarının yaptığı çalışma bu açıdan önem taşımaktadır. Bu araştırma 2016, 2017 ve 2018 verilerini kapsamaktadır. Bu çalışmada cinayetlerin yaş, gelir, sosyal mekân, kullanılan araçlar ve gerçekleşme nedenleri gibi çeşitli boyutları üzerinde durulmaktadır. Bu tarihler arasında en fazla kadın cinayeti İstanbul’da işlenmiştir, sonra sırasıyla Ankara ve İzmir gelmektedir. Toplam 932 kişi katledilmiştir. %46.1 oranıyla maktullerin büyük çoğunluğunu ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Cinayetler %96,2 oranında erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. 26-45 yaş aralığında erkekler çoğunlukla öldürme davranışına yönelmektedirler. Başka bir ifadeyle kadınları öldüren erkeklerin büyük çoğunluğu bu yaş grubunda yer almaktadır. Maktul-katil arası eş, partner ve akrabalık ilişkisi yüksektir¹⁴.

İçişleri Bakanlığının yayınladığı veriler de kadın cinayetleri konusunda fikir vermektedir. Buna göre kasten öldürme olaylarında 2006 yılında 468 kadın öldürülmüş iken, 2020 yılında 385 kişi öldürülmüştür¹⁵. Buna göre kadına şiddetin cinayet biçiminde gerçekleşme davranışlarında belli bir düşüş gözlemlenmektedir.

14 Taştan, C.-Yıldız, A.K., Kadın Cinayetleri, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 2019

15 Bkz. icisleri.gov.tr, “Kasten Öldürme Olayları”.

2- KADINA ŞİDDETİN KÖKENİ ÜZERİNE YANLIŞ YAKLAŞIMLAR

a- Kadına Şiddet Kavramının Tanımlanma Sorunları

Kadına yönelik şiddet kavramı çok geniş bir biçimde tanımlanıyor. Fiziksel, nesnel ve objektif bir şiddet ötesinde psikolojik, ekonomik, vs. boyutlara da gidilmektedir. Bu çerçevede işten çıkmasına neden olmak, küfür etmek, başkaları yanında küçük düşürücü söylem ve tutumlarda bulunmak gibi davranışlar da şiddet olarak tanımlanmaktadır¹. Şiddet olgusunun bu kadar geniş ve kapsayıcı olarak alınması, şiddeti tanımak ve onunla başa çıkmak için önemli avantajlar sağlayabilmektedir. Ancak öte yandan bütün yanlış, kötü ve haksız davranışları şiddet olarak tanımlama yanılığını beraberinde getirmektedir. Bu da şiddetle başa çıkmak için odaklanmayı sorunlu hale getirmektedir. Çünkü her şey şiddet olarak algılanınca, şiddet ele avuca gelmez, tanımlanmaz ve baş edilmez bir olguya dönüşmektedir.

---

1 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Hacettepe Üniversitesi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özet Raporu. s.6, 2014

b- Kadına Şiddet Mekânı Olarak Evin Kodlanması

Kadına şiddet ile ilgili çalışmalar yoğun bir biçimde “ev içi şiddet” temelinde ele alınmaktadır (Çeşitli araştırmalar da bunu görmek mümkün: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015 ve Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet adlı araştırma, 2021). Bu tutum da kadına uygulanan şiddetin ana kaynağı olarak en başta aileyi öne çıkarmakta ve ailenin en temel sorunlu alan olarak görülmesine yol açan bir algı üretmektedir. Oysa kadına şiddeti besleyen ev dışı birçok boyut vardır. İş hayatında yaşanan mobbingler, dışlamalar, küfürler, sataşmalar ve somut şiddet davranışları önemlidir. Yine okullarda, kafe ve barlarda, arkadaşlık ortamlarında veya değişik kurumlarda muhtelif işleri yaparken yaşananlar... Bütün bu ev dışı iş, kültür, eğlence ve sosyal hayatın içinde şiddet diye tanımlanan tutumların birçoğu ile karşılaşmak mümkündür. Bundan dolayı kadına yönelen şiddetin ev dışı yönü bulunmaktadır. Örneğin mahkeme önlerinde, barlarda, sokaklarda vs. yerlerde de cinayetler işlenmekte ve kadınlar dövülmektedir.

Kadına yönelen şiddetin somutlaştığı en önemli sosyal mekânların başında ev gelebilmektedir. Araştırmalarda da bunu gözlemlemekteyiz. Ancak bu şiddeti besleyen dinamikler önemli ölçüde ev dışından gelmektedir. Sokaklardan, okullardan, iş yerlerinden, arkadaşlıklardan evlere doğru sızmaktadır. Başarısızlıklar, işsizlik, yanlış algılama ve tutumlar büyük ölçüde evin dışında gelişmektedir. Şiddeti besleyen bu ana dinamikleri algılamadan sadece “kadına ev içi şiddet” diye yapılan genellemeler sonuçta aile ve evi tamamen şiddet üreten bir mekân ve sosyal yaşam alanı olarak genel algılanmasına yol açıcı bir soruna neden olmaktadır.

Kadına yönelen şiddetin ev dışı yönü bulunmaktadır.

c- Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kaynak Olarak İleri Sürülmesi

Toplumsal cinsiyet eşitliği ideolojisinin son yıllarda artan etkisiyle beraber kadın meselesi ve onun şiddete maruz kalması farklı bir şekilde ele alınmasına yol açmaktadır. Kadına şiddet, bu yaklaşım çerçevesinde tamamen toplumsal cinsiyet eşitliğinin olmamasına bağlanmaktadır. Bu çerçevede söylemler üretilmekte, kavramlar geliştirilmekte ve araştırmalar yapılmaktadır. Türkiye'de yapılan adı da “ev içi şiddet” olan bir araştırma kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitliğinin olmamasına bağlamaktadır.²

Daha önce kadın haklarının yetersizliğini kadına şiddetin en önemli temeli olarak ileri süren çevreler ve yaklaşımlar, buna bağlı olarak yoğun bir biçimde feminist teoriden yaralanıyorlardı. Bu teorinin etkisiyle kadın hakları tam uygulanırsa tam eşitlik olursa şiddetin azalacağı ileri sürülüyordu. Oysa Türkiye'de düzenleme yapıldıkça kadına yönelik şiddet daha da arttı. Peki o zaman kadına şiddete eşitlik ve haklar mı yol açıyor? Bu konuda yapılmış hiçbir araştırma görmedik bugüne kadar. Zaten zihnen böyle bir araştırmayı da aklımıza getirecek durumda da değiliz. Ancak haklar ve eşitlik artınca şiddet de arttığına göre bir şey söyleme imkânını elde ediyoruz. O da kadına şiddetin temelinde eşitlik ve haklar meselesini ele almanın yeterli olmadığı gerçeğidir. Elbette kadınlara yönelik haklar düzenlemesi kendi başına önemlidir. Olumlu katkılar da sağlayabilir. Ancak bunlar sağlandığı halde şiddet azalmak yerine çoğalıyorsa bu durum bize şiddeti etkileyen ve üreten başka faktörler olduğu gerçeğini hatırlatmaktadır. En azından bunun üzerine düşünmemiz gerektiği gerçeği gündeme gelmektedir.

Bu gerçeklik karşısında yeni çevreler, akademisyenler, lobiler ve siyasetçiler şiddetin bu durmayan ve artan gerçekliği karşısında bu defa toplumsal cinsiyet eşitliği ideolojisine yaslanma ihtiyacı hissediyorlar. Bu yaklaşımla sorunları çözebileceklerini düşünüyorlar. Bu nedenle kadına yönelik şiddeti önlemek başlığı ile yapılan araştırmalar ve yazılan bildirgeler toplumsal cinsiyet eşitliğine vurguda bulunuyorlar.

Burada da büyük bir yanılgı bulunmaktadır. Çünkü TCE ideolojisi ile şiddet konusu kadın bağlamından çıkarak başka bağlamlara kaymaktadır. Bundan dolayı kadına yöne-

2 “Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet” adlı araştırma, /BADV_SalginSurecindeEviciSiddetveCalismaHayati_2021%20(1).pdf

lik şiddet varlığını sürdürmeye devam ediyor. Mesela kadına yönelik şiddeti çözmek yerine cinsel ilişkilere yoğunlaşıyor. Cinsel ilişkilerin her biçiminin serbestliği öne çıkıyor. Tartışmalar eşcinselliğin özgürlüğü üzerine yapılıyor. Gay, lezbiyen vs. cinsel tutumlar yüceltiliyor, normalleştiriliyor.

d- Kadına Şiddetin Değerlerle Açıklanması

Kadına yönelik şiddetin kökeni, bizim gibi Müslüman ve Batı dışı toplumlarda yoğun bir biçimde değerler üzerinden gidilerek ele alınıyor. Yani kadına şiddetin kökeninde örfler, adetler, namus inancı vs. var denmektedir. Örneğin İstanbul Sözleşmesi'nde bu bakış açısını net bir biçimde gözlemleyebiliyoruz. Burada kadına şiddetin kökeninde gelenek, namus, örf ve adet gibi değerler öne sürülmektedir³.

Kadına şiddetin kökenini tamamen normatif bir boyutla ele alan yaklaşımlar, sonuçta en büyük "suçlu" olarak bu toplumun gelenek, örf, adet ve namus gibi resmi olmayan normlarını görmeye başlıyorlar. Hatta özet olarak söylersek kadına şiddetin kökenini doğrudan dinin normlarına dayandırıyorlar. Dini suçluyorlar. Bu çerçevede iki yaklaşım öne çıkıyor. Birincisi, oldukça batıcı ve seküler bir tutumla Türkiye'de kadına şiddetin temelinde inancın ve hatta İslâm'ın etkili olduğunu söyleyerek İslâm'ı sorgulamaya ve dışlamaya başlıyorlar. Örneğin, Gencey Şeylan'ın "Şeriat ve Kadın" adlı çalışma bunlardan birisidir. Bu yaklaşım büyük ölçüde oryantalist özelliklere sahiptir. Feminist oryantalizm de demek mümkündür bu yaklaşıma. İkinci tutum ise muhafazakâr ve

Kadına yönelik şiddetin kökeni, bizim gibi Müslüman ve Batı dışı toplumlarda yoğun bir biçimde değerler üzerinden gidilerek ele alınıyor. Yani kadına şiddetin kökeninde örfler, adetler, namus inancı vs. var denmektedir.

³ Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi İstanbul, 11.V.2011, Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi - No. 210

dindar kesimlerde ortaya çıkan tutumdur. Burada ise İslam, feminist teoriyle yorumlanarak “oryantalist feminizm”in ithamlarına cevap verilir ve bazen de ona dönüşülür. Aslında bir bakıma feminist teoriyle feminist teorinin suçlamalarına cevap verilmeye başlanır. Çok ilginç bir biçimde iki tutum da kadına şiddetin kökeninde çeşitli dini inanışlar, kabuller, anlayışlar ve geleneklerin etkili olduğunu düşünmektedirler. Bu açıdan ikisini de kadın şiddetinde normatifci tutum olarak tanımlamak mümkündür.

Bu normatifçi yaklaşımlar toplumsal gerçekliği ve bunun pratik dünyasını yok saymaktadırlar. Çünkü şiddetin en temel beslenme kaynağı toplumsal gerçekliğin pratikleridir. Normlar ve anlayışlar sadece buna eşlik eder veya bunları meşrulaştırmaya yarayabilir. Bu çerçevede Müslüman toplumların kalkınma, sanayileşme, kentleşme, parçalanmış aile ve modernleşme ile gelen baskının ürettiği değerler arası gerginlikler çok önemli toplumsal gerçekliklerdir. Özellikle ekonomik hayatın ürettiği ciddi sorunlar bunların başında yer almaktadır. İşsizlik, iş hayatı ile ev arasında bölünen kadın, erkeğin bu yeni toplumsal realiteler içinde yaşadığı kriz ve sorunlar çok önemli temellerdir.

Müslüman toplumlar, hala istikrarsız sanayileşme ve kentleşme sorunlarını yaşama-ya devam ediyorlar. Aile yapıları, kadınlar, erkekler ve çocuklar bu toplumsal yapı içinde ciddi bir biçimde kaotik ruh hallerini yaşıyor. İstihdam, gelecek güven algısı, modernlik ve gelenek arasında yaşanan uzlaşmazlıklar, toplumun hızlı ritmi gibi sorunlar büyük bir kolektif sosyolojik baskı üretimine neden oluyor. Alışlagelen ilişkiler ve alışkanlıklar hem sarsılıyor hem de yeni şartlara cevap verebilecek biçimde yeniden inşa edilemiyor. Bu büyük sosyolojik sarsıntıda şiddet patolojisi üremeye başlıyor.

3- KADINA ŞİDDETİN ÇOK BİLEŞENLİ ÇOĞULCU YAKLAŞIMI

a. Şiddetin Çoğul Motivasyonları

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 tarihli verilerine göre dünyada çeşitli ülkelerde işlenen kadına yönelik şiddet verileri bulunmaktadır. Buna göre Türkiye, Almanya, Hollanda, İsveç, İspanya ile aynı düzeyde yer almaktadır. Japonya, İngiltere, İsveç, Gürcistan, İtalya ve Danimarka gibi ülkelerin ise altında bulunmaktadır. Yani bu ülkelere göre erkek şiddeti daha az işlenmektedir. Bir milyon kişi başına bir kadın cinayeti düşmektedir¹.

Cinayetlerde kullanılan aletler de önemlidir. Buna göre ateşli silahlar %52,8, kesici-delici alet %31,9, boğma %7, bedensel güç kullanımı % 3,9, diğer 4,4. Yine kullanılan ateşli silahların % 83,9'u ruhsatsızdır².

Kadın şiddetinde kullanılan aletler bize şiddetin kaynağı konusunda da belli bilgiler vermektedir. Burada %52,8 ile en yüksek oran ateşli silahlarla cinayetler işlenmesi oldukça

1 Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri, C. Taştan, A. Küçük Yıldız, Polis Akademisi, Polis Akademisi Yayınları, 1, 2018.

2 Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri, C. Taştan, A. Küçük Yıldız, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, s.4, 2018.

Eğitim ve kadın cinayeti ilişkisine bakıldığında Türkiye’de %46,1 oranıyla en yüksek ilkökul eğitim düzeyinde olan kişilere rastlanmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça kadına yönelen şiddette de azalma görülmektedir.

dikkat çekicidir. Ateşli silahlar katliamların özne aletleridir. Yine bunların %83,9 gibi çok büyük bir oranda ruhsatsız olduğu görülmektedir. Kadının ölümünde ve şiddetinde ruhsatsız silah bulundurma eylemi ve alışkanlığının önemli bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre ateşli silahlardan uzak durma ve ruhsatsızların denetimi yeterli düzeyde gerçekleşmesi durumunda kadına yönelik şiddetin engellenmesinde önemli çözümlerden biri olarak gözükmektedir. Erkekler, ruhsatsız silahlar taşıyor ve bunlarla da şiddete yöneliyorlar. Daha doğrusu şiddete yönelmeleri daha kolay hale geliyor.

Şiddetin %46,8’i 25 yaş ila 45 arası işlenmektedir. Şiddet 25 ila 35 arası en yüksek oranda % 25,7 ile gerçekleşmektedir. Öte yandan 46 yaş sonrası ciddi bir düşüş eğilimi göstermektedir³. Yaş oranları açısından kadına yönelen şiddetin en önemli kısmının genç yaş gruplarında ortaya çıkması oldukça dikkat çekicidir.

Eğitim ve kadın cinayeti ilişkisine bakıldığında Türkiye’de %46,1 oranıyla en yüksek ilkökul eğitim düzeyinde olan kişilere rastlanmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça kadına yönelen şiddette de azalma görülmektedir. Buna göre üniversite mezunu %5,8; master-doktorali olanlar arasında ise %0,4 oranında görülmektedir⁴. Bu veriler (2016-17-18 dönemini kapsıyor) bize eğitim ile kadına yönelen şiddet tutumu arasında önemli bir korelasyonun olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça şiddet oranında düşüş başlamaktadır.

Ancak başka bir araştırma da ilkökul mezunlarını %43 ve lisans ve lisansüstü mezunlarını ise %21 düzeylerinde göstermektedir⁵.

3 A.g.e., s.9.

4 A.g.e., s.11.

5 Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Özet Rapor, s.9, Ankara, 2014.

Kadınları öldürenlerin %96,2'si erkektir. Kadınları öldüren kadınların oranı ise %3,8'dir. Bu veriler de kadın cinayeti faillerinin ezici çoğunluk erkeklerden oluştuğunu ifade ediyor. Kadınları öldüren kadınlar da bulunmaktadır. Ancak kadının kadını öldürdüğü vak'a oranları oldukça düşüktür. Yine cinayetlerin %63,7'si evli ve %21,2'si bekâr, %14,2'si boşanmış kişiler tarafından işlenmektedir.

Faillerin mesleki bağlamı da çok önemlidir. Bu araştırmaya göre nitelik gerektirmeyen mesleklerde bulunanların oranı %30,2, işsiz olanların oranı %26,9, profesyonel meslek grupları %13,4'tür (A.g.e., s. 19). Meslek ile cinayet işleme arasındaki ilişki bu meslek kategorilerinde belirgindir. Özellikle ilk iki grup dikkat çekicidir. Cinayetleri işleyenlerin büyük oranları bu mesleklerden konumlanmaktadır. Bu da aslında işsizlik ve niteliksiz meslek olgusu ile cinayet işleme arasında ciddi bir korelasyonu anlatmaktadır. Niteliksiz meslekte çalışmak çoğunlukla iki temel tutumu da beraberinde taşımaktadır. Bunlardan ilki sevmediği işte çalışmak veya zorunlu çalışma duygusu, ikincisi ise saygınlık yoksunluğu içeren işte çalışmak. Çalışma zorunluğu ve saygınlık yoksunluğu hissi erkekler üzerinde şiddet işlemede etkili olmaktadır. Ancak bunların daha somut araştırmalarla gösterilmesi gerekmektedir. Yine işsizlik olgusu da hem yetersizliği hem de saygınlık yoksunluğunu insana yaşatan bir durumdur. Bunların en azından cinayet işlemeye etkin olduğunu söylemek mümkündür.

Kadına yönelen şiddet ile sınıflar arasındaki ilişkilerde belli bulgulara varılmaktadır. Buna göre kadına yönelik şiddette düşük ekonomik düzeyli sınıfta %43, orta sınıfta %40, yüksek sınıfta % 31 oranları ortaya çıkmaktadır (A.g.e., 2014). Bu verilere göre kadın ve şiddet arasındaki ilişkilerde çok belirgin farklılaşmaya rastlandığını söylemek zor. Ancak yüksek sınıflarda diğer iki sınıfa göre daha az bir oranla karşılaşmaktayız. Buna göre şiddetin sınıfsal kökenli olmanın ötesinde daha temel kaynaklarının olduğundan bahsetmek mümkündür.

b. Şiddetin Çoğul Kökenleri

Kadına şiddetin çoğul kökenleri bulunmaktadır. Bunları cinsellik veya cinsiyet bağlamıyla sınırlamak ve tanımlamak mümkün değildir. Bundan dolayı erillik ve dişillik üzerinden giderek kadına şiddeti açıklamak olgusal gerçekliklerle bağdaşmamaktadır. Örneğin yapılan bir araştırmada kadına yönelen şiddetin kökenlerinde cinsel motiflerin %36,2, psiko-sosyal unsurların %42,6, ruhsal-bedensel sağlığın %13, ekonominin %7,7 oranında yer

aldığı görülmektedir.⁶ Bu veriler ışığında kamuoyunda yoğun bir biçimde toplumsal cinsiyet eşitliği propagandası yaparak kadınlara yönelen şiddeti çözümlen, tamamen cinsiyet eşitliği ile okumanın ne kadar yanlış olabileceğini anlamaktayız. Çünkü cinayetlerin çok büyük kısmı cinsel motifli değildir. Burada psikolojik-sosyolojik faktörler öne çıkmaktadır.

Elbette kadına şiddeti uygulayanların ezici çoğunluğu erkeklerdir. 2016-2018 arası yapılan kadın cinayetleri araştırmasında elde edilen bulgular da bunu göstermektedir. Türkiye’de bu tarihte kadın cinayetlerini işleyenlerin %96,2 oranını erkekler oluşturmaktadır. Ancak bunu sadece erillik ile açıklamaya indirgemek büyük bir yanlışlık olur. Çünkü erillik bütün erkeklerde olan bir özelliktir ve bütün erkekler de katil değildir. Oysa erillik ile şiddeti özdeşleştirdiğimizde bütün erkekleri kadınlara şiddet uygulayan ve kadınları öldüren caniler olarak algılamaya başlarız.

Peki bu erkekler sadece erillikleri ile şiddet üretmiyorlarsa neyle üretiyorlar? Bu soru önemlidir. Erillik çeşitli psikolojik, ekonomik, sosyal ve pratik yaşantılar içinde şekillenen ve buna göre davranışlar üreten bir olgudur. Dolayısıyla şiddeti doğuran erillik değil, ama şiddeti uygulayan eril varlıktır. Yani erkektir. Erkeğin salt erkek olmasından da kaynaklanmıyor. Erkeği sarmalayan sosyal bağlam, ekonomik ilişkiler, yaşam tarzı ve pratikler, psikiyatrik ve psikolojik özellikler önem taşımaktadır.

Şiddetin en önemli kökenlerinden birisi alkol almak ve alkolizm sorunudur. Alkol alan kimi insanlar daha rahat şiddete yönelmektedirler. Nitekim alkol almanın ve kullanmanın bazı cinayetlerin işlenmesinde kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir⁷.

Yapılan uluslararası araştırmalarda elde edilen bazı veriler, alkolün kadına şiddetin önemli bir etkeni olduğunu daha net bir biçimde ortaya koymaktadır. Amerikan Psikologlar Birliğine göre alkol ve yoksulluk şiddetin ana risk faktörleridir⁸. Finlandiya’da bütün cinayetlerin %65’inin güçlü bir şekilde alkolle ilişkisinin olduğu kaydedilmiştir. İsveç’te ise bütün

---

6 Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, C. Taştan, Ak. Yıldız, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, s.21, 2018.

7 A.g.e., s.24.

8 American Psychological Association. Violence and the Family: Report of the APA Presidential Task Force on Violence and the Family. Washington DC, American Psychological Association. 1996.

Şiddetin en önemli kökenlerinden birisi alkol almak ve alkolizm sorunudur.

cinayetlerin yaklaşık yarısının alkolle ilişkili olduğu kaydedilmiştir.⁹

Alkolün kadına yönelik şiddetin güçlü bir tetikleyici olduğu Fals Stewart'ın çalışmasında açıkça ortaya konmuştur. Araştırmaya göre erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulaması alkol alındığı günlerde 8 kat daha fazladır. Şiddetin dozajının artma ihtimali ise 11 kat daha çoktur¹⁰. Kumar oynamanın kadına şiddet ve çocuğa kötü muameleyle ilişkili olduğu yine yapılan araştırmada ortaya konmuştur . İstanbul'da gerçekleştirilen araştırmada eşlerinden şiddet gören kadınların %37'si eşlerinin kumar veya alkol gibi problemlerden dolayı şiddet uyguladığını belirtmiştir¹¹.

9 United Nations Office On Drugs And Crime, "Global Study on Homicide" 2013

10 Fals-Stewart, W. (2003) The Occurrence of Partner Physical Aggression on Days of Alcohol Consumption: A Longitudinal Duty Study, Journal of Consulting and Clinical Psychology, Vol 71, 41-52)

11 Balci Y.G., Ayrancı U. (2005) Physical Violence Against Women: Evaluation of Women Assaulted by Spouses, Journal of Clinic Forensic Medicine, 12(5), 258-263)

4- ON KADIN CİNAYETİ VAK'ASINDA KADINA ŞİDDETİN ÇOĞUL GERÇEKLİĞİNİN GÖZLEMLENMESİ

Vak'a I: E.B.

Toplum ve Medya Sorumluluğu

Türkiye'nin Orta Anadolu şehirlerinden Kırıkkale'de, eski eşi F.V. tarafından lokantada katlediliyor. E. B. 18 Ağustos 2019'da 6 yıl önce eşinden boşanmış. EŞi anlaşmak üzere yeniden görüşmek istiyor. E.B. ile beraber bir kafede görüşüyorlar. Aralarında tartışmalar çıkıyor ve kadın kalkıp kafeden ayrılıyor. Kocasını da peŐinde koşarak sokak ortasında bıçaklıyor. Bu sırada yanında 10 yaşındaki kızını "Anne, ne olur ölme!" diye bağıyor. Çevredeki insanlar bu bıçaklanma eylemine şahit oluyorlar, ancak hiçbir müdahalede bulunmuyorlar.

Mahkemede geçen iddianamede 43 yaşındaki koca F.V. eski eşi ve ailesinin çocuğuyla görüşmesini engellediğini, eşinin kardeŐlerinin kendisini sürekli tehdit ettiğini ancak Őimdiye kadar haklarında Şikâyetçi olmadığını ileri sürüyor. Yine eski eşinin tekrardan evlenmek istediğini söylemesi üzerine çocuğun velayetini kendisine vermesini istediğini ve bunun üzerine aralarında tartışma çıktığını söylüyor. Görgü tanıkları da olaydan sonra, "Bana çocuğumu göstermiyor, öldürdüm, herkes duysun" şeklinde bağırdığını belirtmişlerdir. (07.10.19 Hürriyet, "E. B.'nin katili hâkim karşısına çıkıyor").

İlginç olan, güpegündüz ve insanların beraber yaşadığı bir sosyal ortamda bu katliam gerçekleşmesidir. İnsanlar arasında yapılıyor bu davranış. Ancak hiç kimse katile müdahale etmiyor. Annenin ve kızının beraber yaşadığı bu faciayı sadece seyretmekle yetinmişler. Bu da suçun gerçekleşmesine karşı veya savunmasız bir kadının, kızının yanında katledilmesine rağmen hiçbir sosyal tepkinin verilmediğini gösteriyor. Toplum olarak suç işleme tutumlarına karşı içinde olunan toplumsal psikolojiyi anlatıyor. Fakat öte yandan sosyal medyada buna karşı birçok tepkiler ortaya konmuştur. Gazeteciler, aydınlar, futbol kulüpleri, sanatçılar, siyasilere, halk topyekûn tepki gösteriyor. Gerçek sosyal alanda gösterilemeyen tepkinin sorunun çözümünde hiçbir etkisi olmayan sosyal medyada verilmesi suç işleme ve toplum ilişkileri açısından da dikkat çekicidir.

Sokak ortasında, sosyal yaşamın aktif olduğu ve insanların beraber yaşadığı ortamda kadına yönelik bu vahşetin engellenmemesi yanında bir de bu vahşetin fotoğraf ve görüntülerinin medyada yayınlaması başka ilginç bir paradoksu ifade etmektedir. Toplum suç işlenirken müdahalede bulunmuyor, sadece seyrediyor. Sonra bu seyretme tutumunu medyada sürdürüyor. Şiddet olgusu, kitleler tarafından bir “seyirlik” metasına dönüşüyor. Suç ve kötülük seyredilen bir eylemdir.

Maktulun annesi F.B.’nin görüşleri bu açıdan önem taşımaktadır.

“Bu çekimi yapıyor eli tutuyor da o çocuk orada çırpınırken nasıl oluyor da onlar bu çekimi yaparken o çocuğu oradan kurtaramıyor. Ambulans arayın diyor 10 yaşındaki çocuk. Bunlar çekim yapıyor” (25.08.19, Hürriyet).

Olay mahallinde sadece kitlelerin sessiz kalması davranışı ile karşılaşmıyoruz, aynı zamanda gazetecilerin tutumu da oldukça düşündürücü. Cinayete kurban giden kadının annesi bunu apaçık bir biçimde ifade ediyor. On yaşındaki çocuk ambulans arayın, müdahale edin demesine rağmen onlar sadece çekim yapıyorlar. Meslek ve ahlak ilişkisinin derin çelişkileri ortaya çıkıyor. Cinayet gibi en büyük kötülüğün sergilendiği yerde müdahale yerine işini/mesleğini yapıyor gazeteci. Medyanın şiddetle kurduğu ilişkinin anlam dünyasını görmek ve anlamak açısından önemli bir örnektir bu davranış. Bu olayda şiddet medya tarafından haber konusu yapılması açısından öne çıkan ve önem kazanan bir olgudur.

Kadının şiddete uğramasının önemli bir boyutu da çocuk, anne ve baba ilişkilerinde yaşanan sorunlar olduğunu söylemek mümkün. Çünkü bu olayda, kadın çocukların

babayla ilişkilerinin sürdürülmesi için çaba sarf etmektedir. Nitekim F. B.'nin emniyetteki ifadesinde, “Çocuğumun velayeti konusunda konuşurken bana hakaret edince sinirlenip, yanımda gezdirdiğim bıçakla vurdum” diyor. Aslında mahkeme sürecinde ortaya çıkarıldığı gibi bu iddia da tamamen yalandır (Habertürk, 27.08.2019. “E. B. kimdir? E. B. cinayeti nasıl gerçekleşti”). Katil, tutumunu doğru göstermek için çocuğun masumiyetini araçsallaştırmaktadır. Ayrıca eş E.B.'nin çocuklarının durumlarını vurgulayarak yeniden evlenmeyi konuşmak için görüşmeyi kabul ettiği görülmektedir. Anne ve babaların çocuklarla kurdukları ilişki ve boşanma sonrasında bu konuda yaşananların ürettiği sorunlar karşısında ciddi duygusal sarsılmaların yaşandığını gözlemlemek mümkündür. Bu da karı-kocanın bununla başa çıkmasını zorlaştırmakta ve olumsuzluklara rağmen yeniden evlenme arayışlarını gündeme getirmektedir.

Elbette bu süreçte en büyük sarsılmaları yaşayanlar da çocuklardır. Nitekim bu olayda 10 yaşındaki çocuk, babanın katillğine ve annenin hunharca öldürülmesine şahit olmuştur. Katliam, kan ve ölümü anne ve baba ilişkilerinde yaşamıştır. Bu şahitlik ve yaşamının çocuğun üzerinde büyük bir travma etkisi bırakacağı rahatlıkla öngörülebilir. Ayrıca bu olaya şahit olmasa da anne ve babası arasında yaşanan bu korkunç olayları duyan ve medyada gören diğer çocuklar da daha farklı psikolojik sarsılmalar yaşayacaklardır.

E.B.'nin katledilmesi vak'asında ailenin parçalanması, çocukların sarsıntı ve travmaları, kadının katledilmesi, toplumun şiddet ve suçun işlenmesi esnasındaki duyarsız tutumu ve gazetecilik mesleğinin “ruhsuz profesyonellik” tutumları ile karşılaşılıyor.

E.B cinayeti kamuoyunda çok geniş yankı uyandırdığı görülmektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu gibi STK'lar, akademisyenler ve üst düzey yöneticilerin tepkilerini ve açıklamalarını görüyoruz (25.08.19, Cem Keçe, Hürriyet, “E. B. ve Türkiye'nin konuştuğu kadın cinayetleri”). Ancak konu bahsettiğimiz veçheleriyle ele alınmıyor. Bunun yerine toplumsal cinsiyet eşitliği ve İstanbul Sözleşmesi ekseninde yorumlanıyor. Erkek ve kadın diyalektiği ile cinsiyet eşitliğinin yeterince olmadığı için cinayetin gerçekleştiği ifade ediliyor. Yine dünyadaki istatistiki verilerden yola çıkılarak mukayeseler yapılıyor ve kimi kez de abartılarak kadına yönelik şiddetin Türkiye'de çok yüksek olduğu vurgulanıyor.

Vak'a II: P. G.**Gayri Meşru İlişkiler ve Aileden Kopuş**

Olay Ege bölgesinde, Muğla ilinin Ula ilçesinde gerçekleşiyor. Maktul 27 yaşındaki üniversite öğrencisi P.G.'dir. Katil, C.M.A, 25 yaşında bar işleten bir şahıstır. C.M.A, daha önce P.G. ile gayri meşru ilişkiler yaşamaktadır. Onunla kendi iş yeri olan barda tanışmışlar. Evli olan ve bir süre gayri meşru ilişki yaşayan C.M.A. yeniden birlikte olmak istiyor.

Olayın gerçekleşme biçimi oldukça trajiktir. Hafta sonu gidilen dağ evinde bulunan katil ve maktul arasında çıkan tartışma sonucunda P.G. öldürülür. Katilden dinleyelim: “Kendisine artık bu işin bitmesi gerektiğini söyledim. Bağırmaya başladı ve 'karına söylerim' şeklinde sözler söyledi bana. Bu sırada sağ kolum dirsekten çizildi. Sonrasında boğazıma doğru yaklaşıncı ben de kendisine yumruk attım. Yere düştü ve kafasını yere çarptı, sanırım kafasının arka kısmını çarptı. Biraz kan aktı. Sonrasında yerdeyken yüzüne bir yumruk daha vurdum. Sonrasında hareket etmediğini fark ettim ve boğazını 15-20 saniye kadar sıktım. Varili evin içine getirdim. P.'yi varilin içine koymak istedim ancak elimden kayıyordu. Sabit tutmak için orada bulunan ipe boğazını sardım. Bir elimle ayaklarından, diğer elimle de boğazına sardığım ipten tutarak varilin içine koydum. Ardından petrolden iki 1.5 litrelik şişelerde benzin aldım ve aracıma da mazot aldım. Sonrasında tekrar yaylada bulunan eve geri döndüm. Döndükten sonra varili bahçeye çıkardım. Orada varilin içine biraz tahta parçası attım ve üzerine benzin döküp yaktım” (25.07.20, Hürriyet, “P. G. kimdir, nasıl öldü? P. G. cinayetiyle ilgili son gelişmeler”).

Katil ile maktul arasında yaşanan gayri meşru ilişki belli korkulara ve tehditlere de yol açmaktadır. Nitekim maktulun katile “karına söylerim” ifadesi bunu yansıtmaktadır. Katil bunu suçu için bir gerekçe olarak ileri sürmüş olsa da, sonuçta evli birisinin başka kadınlarla beraber olma davranışı her zaman bu toplumsal kültürde ayıp, haram, yanlış, sadakatsizlik gibi kodlamalar nedeniyle olumsuz bir davranıştır. Bundan dolayı da her biçimde araçsallaşma potansiyelini içinde taşımaktadır.

Maktul, Güney Doğu Anadolu'nun bir şehrinde alt sınıf gelir düzeyine sahip bir ailesinin bireyi olarak Türkiye'nin öbür ucundaki şehre üniversite okumaya gelmiştir. Yaşına bakılırsa (27), bu eğitim süreci de uzamaktadır. Bunun eğitim odağından uzaklaşma ile yakın bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin, çevrede yarı baraka tarzı

eğlence merkezlerinde yoğun bir biçimde zaman harcadıkları da görülmektedir. Bu sosyolojik bağlamda hayatını sürdüren ve eğitimi uzatan bir şahıstır P.G. ve üniversite ve de eğitim ortamlarından farklılaşan mekânlarda zamanların geçirilmesi ve orada farklı arkadaşlık ilişkilerinin geliştirildiği görülmektedir.

Yine P. G.'nin ailesinden uzak olması nedeniyle ailenin “kültürel ve sosyal denetim” işlevinden de tamamen uzaktadır. Aileden kopuk bir sosyal yaşam ortamında hayatını sürdürmektedir. Partnerlik ve gayri meşru cinsel ilişkileri bu durumda daha rahat bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Şiddetin doğrudan üreticisi olarak algılanabilecek zeminler olmasa da, dolaylı olarak bu zeminin ürettiği ilişkiler çerçevesinde “gayri meşru ilişkilerle gelen şiddet” türünün doğuşunu kolaylaştırabileceğini söylemek mümkündür. Çünkü ayıp, sadakatsizlik, zina, haram vs. davranışların bu sosyolojik ortamlarda yaşanması kolaylaşmaktadır.

Koruma, gözetleme, denetleme ve destekleme gibi ailenin üstlendiği işlevler bu tür sosyal bağlamlarda yürümektedir. Serbest cinsel ilişkiler daha fazla yayılabilme eğilimi göstermektedir.

Yine ilginç bir biçimde P. G.'nin arkadaşlarının katili tanımadığı gözlemlenmektedir. Bu da arkadaşlarla beraber oluşan güvenlik çemberinin bile olmadığı ve ilişkilerin karanlık boyutlarını yansıtmaktadır.

Bu vak'ada dikkat çeken önemli bir husus da Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının peş peşe yaptıkları açıklamalardır. Cumhurbaşkanı ve bakanlar kadına karşı şiddetle mücadeleyle devam edeceklerini, bu konuda yaptıklarını ve şiddete karşı sıfır tolerans içinde olacaklarını kamuoyuna bildirmektedirler. Bu da devlet nezdinde kadın şiddetine olan duyarlılığı göstermektedir.

Vak'a III: C. Ö.

Psikiyatrik Kökenler ve Kurumların İhmali

Olay mahalli Karadeniz bölgemizin Ordu şehridir. C.Ö. üniversite 3. sınıfta okuyan bir öğrencidir. Katil ile hiçbir sosyal etkileşimi, tanışıklığı ve ilişkisi bulunmamaktadır. Katil Ö.A, kızın çantasını almak için 4 kilometre boyunca onu takip eder ve alamayınca bıçaklar. Kızın hemşire annesinin müdahalesine rağmen kurtulamayarak hayatını kaybeder. Katil ce-

zaevi firarisi ve sapık bir kişiliğe sahiptir.

Genç kız C. Ö.'yü hunharca katleden Ö. A.'nın biyografisi, kadına yönelen şiddetin psikiyatrik temelleri ve kurumsal ihmalkarlıklar konusunda çok şey anlatmaktadır. Bir katilin tutumları kadar onunla ilişki kuran kurumlar ve yine onun üzerine yazılan raporlar meseleyi daha iyi anlamamızı sağlıyor. Katilin babası H. A., 1989 yılında cinayet işliyor. Cezaevinde çıkınca da kendisini öldürülüyor. Bu esnada Ö. A. henüz dört yaşındadır ve akrabaları tarafından yetimhaneye verilir. Biyografinin bu başlangıcında katilin katil bir baba sürecinden geçtiği ve dört yaşında iken ailesi tarafından yetimhaneye konulduğu önem taşıyor. Yetimhane ortamında ne yaşadı? Nasıl büyüdü? Akranları ile ilişkileri nasıldı? Onu katil olmaya götüren, bu dönemde yaşanan olayların etkisi var mıdır? Henüz bunları bilmiyoruz.

Ö. A., ilk defa 2005 tarihinde kasten adam öldürmekten aldığı 14 yıl ceza ile hapse atılıyor (04.12.19 BBC News, “C. Ö. cinayeti ile ilgili neler biliniyor?”). Buradan firar ediyor. Tekrar yakalanıp yine kapalı cezaevine kapatılıyor. İyi hal durumu nedeniyle yeniden açık cezaevine aktarılıyor. Burada ikinci defa firar ediyor. Hakkında yakalama kararı çıkarılıyor. O da dışarıda çeşitli metruk yerlerde ve inşaatlarda yatıp kalkmaya başlıyor. C.'yi katletmeden bir yıl önce oradan açık cezaevine alınıyor. Rize Kalkandere Yarı Açık Cezaevine aktarılıyor. Ancak buradan tekrar firari oluyor.

Dikkat edersek ciddi suç işleyen ve üstelik firar eden birisi yeniden açık cezaevine konuluyor. Bu cezaevi sürecinde psikiyatrik durumu ile ilgili hiç mi bir gözlem yapılmadı? Hiç mi anormal davranışlarına rastlanmadı? Arka arkaya iki defa firar eden ve yaklaşık 12 suç işleyen birisinden bahsediyoruz.

Katil A., 2005 yılında iki defa da askerlikten firar ediyor. Arkasından yine askeri cezaevinde isyana kalkışıyor. Sarıkamış Askeri Hastanesi psikiyatri bölümüne sevk ediliyor. Psikiyatri kliniği teşhis koyuyor: “Çocukluğundan beri otoriteyle problemlili olduğu, impulsiv ve (davranışlarına bir sınır koyamayan) saldırgan, askerliğin gerekliliğini yerine getirmede, suç işlemeye meyilli olduğu anlaşılmaktadır”. Arkasından “askerliğe elverişli değildir” denilerek terhis ediliyor. Bu teşhis ve rapora göre ciddi ruhsal ve akıl sorunu olan bir insan nasıl terhis ediliyor? Nitekim terhis edildikten birkaç ay sonra birisini bıçaklıyor. Devlet hastanesinde muayeneye götürülür. Arkasında da rapor yazılır. “Cezai ehliyetini etkileyecek düzeyde psikiyatrik hastalık tespit edilmediği” teşhisi konur. Adli Tıp Kurumu 4. ihtisas kurulunun

Akıl hastası bir biyografi, bu süreç ve ilişkiler içinden geçerek sonunda büyük bir katliama ulaşıyor! Katliam ona göre bir “av”. Güçsüz kadınları seçiyor.

raporunda da “anti-sosyal kişilik bozukluğunun tek başına cezai sorumluluğu etkilemeyeceği” kaydı geçer. Yine büyük bir hata ya da ihmalkârlık ile karşılaşıyoruz.

Bu kurumlar, bu raporlar, bu firarlar sürecine dikkat ettiğimiz zaman ciddi akıl sağlığı olan ve suç işleyen birisi ile doğru dürüst bir ilişki kurulamadığını söylemek mümkün. Cezaevleri ve sağlık yetkilileri çalışmalarını yetkin bir biçimde yerine getiremiyorlar. Teşhis, denetim, gözleme ve kontrol süreçleri doğru çalışmıyor. Akıl hastası bir biyografi, bu süreç ve ilişkiler içinden geçerek sonunda büyük bir katliama ulaşıyor! Katliam ona göre bir “av”. Güçsüz kadınları seçiyor. Hapishanede iken öldürmeyi aklına koyuyor. İtirafı ile kendisini apaçık bir biçimde anlatıyor:

“Param olsa silah alacaktım ama param yoktu. Katliam yapmak istiyordum. Zıpkın çalmayı da düşündüm ama ancak bıçak çalabildim. “Bıçağın karşısında kim durabilir bir bakayım” dedim. Bir bıçak darbesinde öldürebileceğim kişiler aradım gözlerimle. “...Hapisteyken mutlaka birilerini öldürmeliyim diye kafamda tasarladım... Kıyafet, meyve sebze çalarak yaşadım. Başka kadınları takip ettim. Kalabalığa karıştıkları için bir şey yapamadım. C. Ö.’yü yaklaşık 4 km takip ettim. Güçsüz kadınları kendime hedef seçiyordum... Cınayetten sonra inşaatta sabahladım. Sabah kendime yeni avlar aradım ama fırsat bulamadım”. (“C. Ö.’nün katil zanlısından kan donduran ifadeler: Yeni avlar aradım ancak fırsatını bulamadım”, Yeni Şafak, 5 Aralık 2019). “Öldürme arzusu benim elimde değil. Pişman değilim ama vicdanım sızlıyor. Kendimi öldürmemek için gece yatarken bıçağı saklıyordum”.

İnsanın kanını donduran bir itiraf. Katilin akıl sağlığının sorumluluğu kadar zamanında onu doğru teşhislerle, doğru cezalarla, doğru gözetim ve kontrollerle yönetemeyen süreçlerin de büyük sorumluluğu var. Sonuçta toplumsal kurumların ve burada çalışan yetkililerin büyük ihmalkârlıkları, psikiyatrik bir bilincin katliam yapmasına yol açıyor. Kadına şiddette psikiyatrik köken kadar toplumsal kurumların (sağlık, hapishane ve askeri kurumlar) ihmalkârlığının da yer aldığı görülmektedir. Hapishaneden firarlar, devlet kurumlarının

yanlış raporları, psikiyatrların yanlış değerlendirmeleri ya da eksik değerlendirmeleri, aynı zamanda katilin son davranışını üreten bu sürecin kendisidir!

Vak'a IV: Ö. A.

Tecavüz ve Sosyal Destek

Akdeniz Bölgesinin önemli liman şehri Mersin'de meydana gelen bir vak'a. Ö. A., 19 yaşında genç bir üniversite öğrencisi. Özel bir üniversitesinin birinci sınıfında okuyor. Ö. A., alışveriş merkezinden evine giderken bindiğı dolmuş şoförünün tacizine uğruyor. Tacizciye karşı direnç gösteriyor, bunun üzerine katlediliyor. Bedeni yakılıp ormanlık bir alana atılıyor.

Cinayeti işleyen S.A. 25 yaşında bir genç. Dolmuşçuluk yaparak geçimini sağlıyor. Cinayette babası da ona yardım ediyor. Babası Mersin'in zengin toplumsal kesimleri içinde yer alıyor. Kuyumculuk yapıyor. Ancak iflas etmiş ve iflas edince baba ve oğul birlikte dolmuşçuluk yaparak geçiniyorlar. Ayrıca babanın kaçakçılık yapmaktan dolayı da sabıkası bulunmaktadır.

Katil, maktule dolmuşta tecavüz etmeye kalkışınca Ö. A. buna direnir ve bunun üzerine katil önce bıçaklıyor ve daha sonra da başına demir çubukla vuruyor. Babası ve iki arkadaşı N.A. ve F.G.'den yardım istiyor ve onlarla beraber cesedi ormanlık bir araziye atıyorlar. Orada yakmaya çalışıyorlar (14.02.15, T24, "Vahşice öldürülen Ö. A. cinayetinin ayrıntıları ortaya çıktı; tecavüze direnince defalarca bıçakladı").

Maktül, tamamen savunmasızdır. Sadece üzerinde taşıdığı spreyi kullanmaya çalışıyor. Ancak onunla herhangi bir başarıya ulaşamıyor kendisini savunmak için. Katil ise daha önceki üç vak'ada olduğu gibi bıçak aletini kullanıyor. Cinayet vak'alarında bıçak çok dikkat çekici bir şekilde yoğun olarak kullanılıyor. Şiddetin ve katliamın gerçekleşmesinde bıçağın yaygın olarak kullanılmasının birçok nedeninden bahsedilebilir. Kolay taşınması, taşınmasının yasak olmaması ve şiddeti işleyenin onu kullanmakla hissettiğı duygu. Bıçak daha ilkel, daha saldırgan ve daha fazla kan dökmeye yönelik bir anlama sahiptir. Katillerin patolojik özellikleri ve zihni sarsıntıları nedeniyle bundan zevk aldıkları ileri sürülebilir.

Katil, kendisine karşı direnen Ö.A.'nın tırnaklarını kesiyor ve bunu da "Boğuşmada

yüzüme tırnaklarını geçirdi. Tırnaklarının arasında DNA örneğim kalmasın diye kestim” cevabını veriyor (15.02.15, Milliyet, “Cani DNA izini bile hesaplamış”). Bıçaklama ve kesme davranışını çok rahat bir biçimde yerine getiriyor. Ayrıca sorgulamada neden bu davranışı yaptın sorusu üzerine verdiği cevap da oldukça düşündürücüdür: “Sinirli adamım. Hem o bayan ne söyledi biliyor musunuz? Bana ‘şerefsiz’ dedi!” (13.06.15, Hürriyet, “Ö.A. davasında ilk duruşma”).

Katilin kendisine yönelen ufak bir tepkiye karşı oldukça alıngan olduğu dikkat çekicidir. Oysa kendisi tecavüz katletme ve yakma gibi vahşet dolu eylemlerde bulunuyor. Burada da empati ve diğerkamlık duygusundan tamamen yoksun olduğu ortaya çıkıyor. Bencillik ve egoist tutumlara sahip olduğu görülüyor.

Ö.A. vak’asında elde edilen bulgularda özellikle üç olgu daha dikkat çekmektedir. Bu olgular kadına şiddetin meydana gelmesinde önemli nedenler olarak ele alınabilir. Birincisi varlıklı bir aileden iflas eden bir aileye dönüşme. Kuyumculuk gibi toplumsal alanda saygınlık ifade eden bir düzeyden ve meslekten “dolmuşçuluk” gibi yine toplum nezdinde alt düzey bir meslek icra edilmektedir. Bu değişim, toplumsal saygınlığın, statünün ve konumun kaybını ve değişimini anlatır. İkincisi baba kaçakçılık suçlarına bulaşmıştır. Bu da illegalite ve suç davranışı deneyimine sahip bir aile ortamını ifade etmektedir. Üçüncü olarak “arkadaşlar” olgusu ile karşılaşılıyor. Suç işlemede insanların yardım alacağı, sırtını dayayacağı ve destek bulacağı bir sosyal çevre, sosyal grup ve aile duygusunu ifade etmektedir. Psikiyatrik nedenler dışındaki çoğu suçların işlenmesinde bu sosyal destek ve sosyal meşruiyet algısı çok önem kazanan bir dinamiktir. İnsanlar bu duygudan ve algıdan yararlanarak daha kolay suç işleme tutumuna yönelebiliyorlar. Katil de suç işleyerek içine düştüğü durumda kendisine yardım edecek, destek verecek arkadaşları hemen bulabiliyor.

Başka önemli bir gerçeklik, katilin savunmasız, genç ve yalnız başına kalan kişiye yönelerek amacını gerçekleştirme çabasında olmasıdır. Ö.A. bu özellikleri taşımaktadır.

Vak’a V: H. G.

Boşanma, Geçimsizlik, Namus

Adana’da meydana geliyor. Maktül H.G. 39 yaşında, katil ise 60. Katil A. K., maktülün boşanmış olduğu eski kocası. Ancak dini nikâhla beraber yaşıyorlar. Bir kız çocukları

var. Aralarında kronik bir olguya dönmüş geçimsizlik bulunuyor. Kadın, evinde başında ve çeşitli yerlerinde tabancayla ateş edilerek öldürülüyor (05.10.20, Milliyet, Vahşet kurbanı H'nin cenazesini kadınlar taşıdı).

Koca A.K. sabah erken saatinde eve geliyor. H.G.'nin telefonunda "günaydın aşkım" mesajını gördüğünü ve bunun üzerine de onu öldürdüğünü itiraf ediyor. Kadın H.G. uzun süredir eşinden boşanmak istiyor ancak çocuğu için buna sabrediyor.

Bu vak'a ile ilgili yorum yapacak kadar yeterli bilgiye sahip değiliz. Ancak bu kadar bilgiyle bile kadına şiddetin kökenleri üzerinde bazı sınırlı gözlemlerde bulunma imkânımız bulunmaktadır.

Cinayet evin içinde işlenmektedir ve kız çocuğu annesini kanlar içerisinde görmektedir. Ev gibi güveni temsil eden bir ortam tam tersine güvensizliğin, cinayetin ve şiddetin mekânına dönüşebilmektedir. Kadına şiddetin gerçekleştiği en önemli sosyal mekânların başında ev gelmektedir. Bunun önemli nedenleri bulunmaktadır. Birincisi ve belki de en önemlisi şiddet davranışını engelleyecek sosyal baskıdan uzak bir ortam olması gelmektedir. Taşıdığı özel alan ve mahremiyet alanı olması hasebiyle erkek daha rahat davranmakta ve herhangi bir sosyal baskı altında kendisini hissetmemektedir. İkincisi, ev ezici çoğunluk olarak şiddetli geçimsizliğin ürettiği bir mekâna dönüştüğü durumda şiddetle sonuçlanan davranışlara yol açmaktadır. Çünkü karı-koca arasında yaşanan şiddetli geçimsizliğin pratik hale geldiği sosyal alan evdir. Bundan dolayı geçimsizliğin en tepe yaptığı eylemler de burada sahnelenince şiddet olarak tezahür ediyor.

Koca A.K., "günaydın aşkım" mesajını görerek meseleyi bir "namus davası" algıladığı görülmektedir. Sadakatsizlik ve ahlaki normlarla derin paradokslar taşıyan bir tutum içinde olduğunu düşünüyor ve bu gerekçeyle cinayet işliyor. Ancak yine de konu yeterince açık değildir. Çünkü H.G. ile aşırı geçimsizliği bulunmakta ve bu geçimsizlik nedeniyle de "mesaj" bir gerekçe olarak görülmüş olabilir.

Maktul H.G., yaşanan geçimsizlik nedeniyle boşanmak istemekte. Zaten resmi nikâh da bulunmamaktadır. Ancak kızı nedeniyle buna sabır göstermektedir. Çocuklar, boşanmalarda en fazla sarsılan ve mağduriyet yaşayan toplumsal kesimlerdir. En fazla anneler bunun farkında ve dolayısıyla bu mağduriyetin yaşanmaması için tahammülü de en fazla kadınlar göstermektedir. Benzer tutumu araştırmamızda ele aldığımız E.B. vak'asında da

(birinci vak'a) görmüştük. Orada da iki çocuk annesi olan ve boşanarak 6 yıl ayrı yaşayan kadın, çocukları nedeniyle yeniden eski kocasıyla bir araya geliyor ancak cinayete kurban gidiyor.

VI. Vak'a: G.E.

Gayri Meşru İlişkiler ve Partnerlik Yaşamı

Olay Isparta şehrinde meydana gelmektedir. G. E., yaşadığı evde evinde bıçaklanarak öldürülmüş halde bulunuyor. Maktül G.E., 23 yaşında yalnız yaşıyor. Daha doğrusu, 23 yaşındaki katil H. B. ile ortak evde hayatlarını sürdürüyorlar. Katil de maktül de genç insanlardan oluşuyorlar. Olay nedeniyle polisler tarafından gözaltına alınan dört erkek şüphelinin medyaya yansıyan ifadeleri şöyle:

“Gece yemek yedikten sonra 4 arkadaşım ile birlikte G.'nin evine gittik. Bir süre sonra arkadaşlarımdan yanından ayrıldım. Daireye döndüğümde Gamze bana sarılıp 'Nefes alamıyorum' dedi" ifadelerini kullandığı öğrenildi”. (13.10.20, Sabah, “23 yaşındaki G. E.'nin ölümünde şüpheliden şok ifade!”)

Maktül beraber kaldığı H.B. tarafından kasten öldürülüyor. Ayrıca komşularından bir arkadaşı da delilleri gizleyerek yardımda bulunuyor. H.B., beraber yaşadığı, partner hayatı sürdürdüğü sevgilisini öldürüyor. (23.11.20, Yeniçağ, G. E. cinayetinde flaş gelişme).

Soruşturma sonucunda olay daha fazla ayrıntılarıyla netlik kazanıyor:

“Arkadaşları ile H.B. aynı sitede başka bir daireye geldi. Sonra G. E'nin yanlarına geldiği, birlikte yemek yedikten sonra G. E.'nin, sevgilisi H. B. ile yaşadıkları daireye geçtikleri belirtildi. Bir süre sonra H. B. ile G. E. arasında aldatma konusu nedeniyle tartışma çıktığı kaydedilen iddianamede, H. B.'nin, G. E.'yi göğüs üst bölgesinden bir kez bıçakla yaraladığı aktarıldı”.

Partner hayatı yaşayan maktül ve katil arasında da tartışmalar yaşanmaktadır. Bunu katil ifadelerinde görüyoruz: “Sevgilisi olarak bilinen H.B. adlı şahısın adliyedeki ifadesinde sevgilisi G. E. ile kıskançlık yüzünden tartıştıklarını belirterek, “Üzerime bıçakla geldi, bende elinden tutarak bıçağı geri çevirdim o sırada vücuduna saplandı” dediği öğrenildi” (14.10.20, Haber Denizli, “Sevgilisi tarafından öldürülen G. E. toprağa verildi”).

Isparta'da yaşanan bu vak'ada partnerlik hayatı, gayri meşru ilişki ve arkadaşlık ilişkileri dikkat çekiyor. Çünkü cinayet bu sosyal bağlamda meydana gelmektedir. Partner hayatı yaşayan bir kadınla bir erkeğin arasında gerçekleşiyor. Erkek, evlilik dışı ilişkiler yaşadığı şahsı katlediyor. Bu süreçte soruşturmaya yansıyan aralarında tartışmanın yaşandığı. Ancak tartışmanın mahiyeti hakkında pek bilgimiz yok. Fakat tartışmaların ve geçimsizliklerin kadına yönelik şiddette önemli bir gerçeklik olduğunu görüyoruz. Vak'ada başka dikkat çekici olan bir olgu da yine arkadaşlık desteğinin yaşanmasıdır. Bir erkek arkadaş katile delilleri gizleyerek yardım etmektedir.

Partnerlik, Türkiyede gittikçe yaygınlaşan bir olgudur. Çoğunlukla ailelerinden koparak uzak yerlerde veya farklı şehirlerde okumaya giden gençler arasında ortaya çıkmaktadır. Ayrıca üniversite sonrası veya üniversiteli olmayan gençlik kesimi arasında da partnerlik artış gösteriyor. Yeni bir "evlilik olmayan evlilik tarzı" olarak geliyor. Çünkü beraber yaşayanlar da sadakat beklentileri içine giriyorlar ve ev bağlamında belli sorumlulukları bekliyorlar. Buna belki "nikâhsız evlilik" adını da vermek mümkündür. Ancak öte yandan insanlar evliliğin getirdiği ekonomik ve sosyal sorumluluklardan uzak durmak için partnerlik hayatına yöneliyorlar. Partnerlik, endüstrileşme, kapitalizmin evlilik endüstrisi ve dini normlardan ve değerlerden uzaklaşan serbest cinsel hayatın normalleşmesiyle beraber yaygınlaşıyor.

Tartışma ve geçimsizlik olgusunun trajik cinayetlere yol açmasının, büyük ölçüde yeterli sosyal desteklerin alınmaması ile de yakından ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü çekirdek aileler, partner hayatı yaşayanlar veya yeni aile biçimleri sorunlarını çözmek için ailelerine danışma, saygın ve tecrübeli insanlardan destek alma gibi geleneksel mekanizmaları işletmiyorlar. Bu konuda daha çok psikolog ve psikiyatrist gibi profesyonel desteklere yöneliyorlar. Ancak çoğu kez toplumun geniş kesimlerin bu imkânlardan yararlandığını söylemek zor. Çünkü hem yeni bir kültürel adaptasyonu hem de ekonomik imkânları gerektiriyor.

Vak'a VII: T. A.

Gayri Meşru İlişkiler

Bu vak'ada olay İstanbul'da meydana gelmektedir. T. A. 6 yaşında kızı olan ve temizlik yaparak geçinen dul bir kadındır. İstanbul Arnavutköy'deki evinde temizlik yaptığı sırada, gayri meşru ilişkiler yaşadığı M.U., pencereden içeri giriyor. Kızının yanında maktül

T.A'ya silah sıkarak katlediyor. Katil M.U. kafe işleten birisidir. Evden devrettiği kafenin parasını alarak kaçır. M.U., “eski erkek arkadaşı” olarak medyada ifade ediliyor.

Katil, savunmasında silahın kendiliğinden patladığını söylemesine rağmen, kasten ve planlı olarak öldürülen bir vak'a kabul ediliyor (10.03.21, DHA, “T. A. cinayeti; Adli tıp raporu: Silah kendiliğinden patlamadı”). T. A'nın ablası davanın ardından yaptığı açıklamada, cinayetin tasarlanarak gerçekleştiğini söylüyor: “Planlanmış programlanmış bir cinayet olarak görüyorum. Asla yanlışlıkla olduğuna inanmıyorum. Zaten kamera kayıtlarında görüldüğü gibi camdan içeri giriyor, her şey iki saniye içerisinde oluyor, vuruyor ve kaçıp gidiyor”.

T.A. vak'asında dul, çocuklu ve yalnız yaşayan bir kadın ile karşılaşıyoruz. Ayrıca gayri meşru ilişkiler bulunmaktadır. “Eski arkadaşı” denilen katilin, maktul ile evlilik dışı beraberlik yaşadığı görülmektedir.

Yeterli bilgiye sahip olmadığımız bu vak'ada yine de kadına yönelen şiddetin alt gelir grubu, dul ve çocuklu bir kadına yöneldiği görülmektedir. Yine olay mahallinin ev olarak seçilmiş olması da dikkat çekicidir. Diğer vak'alarda da çoğunlukla şiddetin ev mahallinde işlendiği görülmektedir. Burada ev, şiddeti üreten bir varlık olmaktan öte bir anlama sahiptir. O da evin şiddetin kolay işlenebileceği bir sosyal mekân olarak algılanması gerçekliğidir. İnsanların şahitliklerinden ve müdahalelerinden uzak bir yer olarak düşünüldüğü için seçildiğini söyleyebiliriz. Çünkü katiller, öldürdükleri kişilerle ilgili olabildiğince geride ipucu bırakmadan yerlerinden ayrılmayı veya kaçmayı tasarlamaktadırlar.

Vak'a VIII: R. Y.

Firari, Kurumsal İhmalkârlık, Hapis

Olay, Güneydoğu Anadolu bölgesi Diyarbakır şehrinde meydana geliyor. R. Y. 29 yaşında. Bir kız çocuğu var. Kocasını cezaevinde ve cezaevinden çıkmadan, R.Y. boşanma davası açıyor. Koca V.Y. 9 yıl kapalı cezaevinde kalıyor. Eşinin boşanma davası açmasına sinirleniyor. Hapishaneden firar ediyor ve R.Y.'yi pompalı tüfek ile sokak ortasında öldürüyor (29.08.20, Hürriyet, “R. Y. cinayetinde ayrıntılar ortaya çıkıyor”).

Firari koca 31 yaşında. Eşi R. Y. daha önce polis merkezine gidiyor. Eşinin telefon-

la kendisini arayarak ölümle tehdit ettiğini bildiriyor. Şikâyetçi olduğunu söylüyor. R.Y.'ye "çağrı üzerine koruma" uygulanıyor (29.08.20, haberler.com, Diyarbakır, "Cezaevi firarisi kocasının öldürdüğü R. Y., 6 gün önce polise başvurmuş").

R. Y.'nin kardeşi M. T. (22), ablasının V. Y.'den on gündür ölüm tehditleri aldığını ve "bu beni öldürecek" dediğini, bunun üzerine de boşanma davası açtığını ifade ediyor. V.Y. firari olduğunda eşin yanına gelerek birlikte yaşamayı teklif ediyor. Ancak R.Y. bu teklifi kabul etmiyor.

Katil V.Y. hırsızlıktan yaralamaya kadar 20'ye yakın farklı suç işlemiştir. Burada kadına şiddet vak'asında hapis, firar, boşanma girişimi, katilin suç pratikleri gibi farklı olgularla karşılaşıyoruz. Katil, çeşitli suçlar işleyen ve bu nedenle 9 yıldır hapiste yatan bir kişidir. Suç işlemeye alışkın olduğu ve bunu da son olarak vahşi bir biçimde eşine uyguladığı görülmektedir.

Hapishane firariliği bu olayda da dikkat çekmektedir. Maktul R.Y. polis karakoluna giderek şikâyette bulunmakta ve önlem alınmaya karar verilmektedir. Suçu önlemeye ilişkin kamu kuruluşlarıyla ilişkili boyutlarla karşılaşıyoruz. 20'ye yakın suç işleyen koca hapishane tutulmuyor ve dışarı çıkıp daha büyük bir suç işliyor. Yine polis merkezi "çağrı üzerine koruma" kararı veriyor, ancak koruma gerçekleşmiyor. Böylece daha önceki vak'alarda gördüğümüz kurumsal zaafiyetler, kurumsal işlevsizlikler veya ihmalkârlıklar ortaya çıkıyor.

R.Y. kocasından ölüm tehditleri alıyor. Suçlardan yattığını biliyor ve bunun üzerine boşanma kararı alıyor. Ancak bu tutum katilin zoruna gidiyor. Peki burada katil hangi duygularla hareket etmektedir? Kendisine rağmen boşanılmayacağını mı düşünmektedir? Yalnız bırakıldığını mı hissetmektedir? Bunları cevaplayacak net bilgilere sahip değiliz. Ancak boşanma, tehdit ve suç pratiğine sahip bir erkek etkileşimine dayalı olarak şiddet ortaya çıkmaktadır.

Vak'a IX: Y.Y.

Uyuşturucu

Vak'a İzmir'de meydana geliyor. Maktul, Y.Y. üç aylık hamile ve bir çocuğa sahiptir. Kocasıyla arasındaki yaşanan sorunlar nedeniyle birkaç kez evi terk ederek babasının ve kardeşinin evinde kalıyor. Katil Ş.Y. boşanma işlemlerini sürdürmek için beraber ol-

mak gerektiğini söylüyor eşine. Sonra onu dağlık bir alana götürüyor, kimsenin görmediği bir alanda yerlerde sürükleyerek bıçaklayarak öldürüyor.

“Yakın akrabayı nitelikli kasten öldürme” ve “Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma” suçlarından müebbet hapis istemiyle yargılanan katil Ş.Y. verdiği ifade de ilginç iddialarda bulunur:

“Eşimle 2011 yılında evlendik ve bir çocuğumuz oldu. Aramızda hiç bir sorun yoktu. Evlendikten 1 yıl sonra eşim, evlenmeden önce kendisine tecavüz edildiğini söyledi. Daha sonra bana şaka yaptığını belirtti. Bu sözleri içime kurt düşürdü. Ona olan güvenimi yitirmeye başladım. Bu yüzden eşimden boşanma kararı aldım... Boşandıktan sonra çocuğun velayetini istedim. Kendisi de bana çocuğun başkasından olduğunu söyledi. Bu lafı üzerine çılına döndüm ve araçtan inerek sahilde yürümek istedim. Eşim arkamdan attığı taş başıma isabet etti. Ben de eşimin yüzüne yumruk attım. Kendimi kaybettim arabadaki bıçağı eşime doğru salladım. Bıçağın neresine isabet ettiğini fark etmedim. Ben onu öldürdüm ama sürüklemedim (03.09.14, Milliyet, “Öldürdüm ama sürüklemedim”).

Katilin ifadesinde, cinayet ile ilgili tecavüz ve aldatma olguları da geçmektedir. Ancak bunlar katilin kendisini masum göstermek için ileri sürdüğü yalanlar da olabilir. Ya da katilin uyuşturucu kullandığı için çeşitli sapkın ve yanlış bilinç bunaltıları ve sapsmaları içine girdiği de söylenebilir.

Katil, Ş.Y. telefon satış işleriyle uğraşmaktadır. Arkadaşları tarafından uyuşturucu almaya alıştırdıktan sonra eşi ile arası açılmaya başlamaktadır. Eşini öldürmeyi planlarken de uyuşturucu aldığı saptanır (13.08.2019, Hürriyet, “Kocadan hamile karısına ölüm planı”). Maktul kadın Y.Y'nin kocasının yaklaşık bir yıl önce uyuşturucuya başlamasının ardından sürekli olarak şiddet görmeye başladığı öğreniliyor (13.12.14, kadıncinayetlerinedurduracağız.net, “Y. Y. için adalet arayışı başladı”).

Uyuşturucu olgusu ile beraber kadın şiddet görüyor. Bundan dolayı evi terk ederek babasına ve kardeşine sığınıyor. Bu süreçte kadın Y.Y. boşanma işlemlerini başlatıyor. Ancak katil, tam da bu süreçte kadını öldürmeyi planlıyor. Bunun için önce onu kandırarak insanlardan uzak ve korumasız bir ortama götürüyor. Sonra da bıçaklayarak öldürüyor.

Bu vak'ada uyuşturucu olgusunun kadına şiddete neden olduğu çok açık bir bi-

çimde görülmektedir. Uyuşturucu olgusu önce şiddete, sonra ayrı yaşamaya, daha sonra boşanmaya ve en sonunda da katliama yol açmaktadır.

Vak'a X: Z.Ş.

Alkolizm

Suç mahalli Malatya. Olay, 2014 tarihinde gerçekleşiyor. C.Ş. alkollü bir şekilde gece evine gelerek eşi olan Z. Ş. ile tartışmaya başlar. Alkollü olduğu için kendinde olmaya-
rak eşinin kafasını defalarca banyo duvarına vurarak onu katleder. Olay tarihinde Z.Ş. 1983 doğumlu olup 31 yaşındadır. C.Ş. ise 34 yaşında.

Büyük oğul M.Ş.'nin cinayet gününde yaşanan olaya şahitlik yaparken verdiği bilgiler cinayetin nedenleri konusunda oldukça aydınlatıcıdır.

Olay günü çocuklar evde akşam yemeği için babalarını beklemektedirler. Baba, geciktiğinden dolayı çocuklar uykuya dalarlar. Geç vakitte baba alkollü bir şekilde eve gelir ve eşiyile tartışmaya başlar. Çocuklar bu gürültülü ve kavgalı ortamda uyanırlar. Baba, bir yandan eşine öte yandan da çocuklarına şiddet uygulamaktadır. Küfürler savurmakta ve tokat atmaktadır. Daha sonra onlara anneannelerinin evine gitmelerini söyler. Büyük çocuğa da annesini hastaneye götürmesi için amcasını çağırmasını tembihler.

Aile üç çocuk sahibidir. Kiralık evde oturmaktadırlar. Maktul Z.Ş. ev hanımıdır. Maktulün ablasından alınan ifadeye göre de C.Ş. evlendiğinden beri sürekli kavga eden ve şiddet uygulayan bir kişidir. Hatta kendisinin de buna şahit olduğunu ifade eder.

Katil C.Ş. ifadesinde ise kendisinin cezaevinden yeni çıktığı, denetleme nedeniyle imzaya gittiği ve sonra birahane de alkol aldığını ve gece saat 00.00'a doğru eve döndüğünü, kapıyı çalmasına rağmen eşinin kapıyı açmadığı vs. biçiminde olaylar geliştiği görülmektedir. Maktulün annesi E. K. ise kızının her zaman kocası tarafından dövülerek şiddet gördüğünü ve hatta kendi evinde de bunun yapıldığı biçiminde ifadelerde bulunur.

Mahkeme kayıtlarında geçen ifadelerde kadına şiddetin alkol ile ilişkisi açık bir biçimde ifade edilmektedir. Katil C. Ş. daha önce cezaevinde kalan biridir. Alkol almaktadır ve aldığı alkolün etkisiyle ne yaptığını bilmeyecek tutumlar içinde davranarak gece geç saatte evine geldiğinde zorla kapıyı açmakta, çocukları dövmekte, eşini zıpkın ile darp etmektedir. Şiddeti daha önce de defalarca uyguladığı yine ifadelere yansımaktadır. Şiddet sadece maktu-

lũn kendi evinde uygulanmakla kalmamıŐ ayrıca annesinin evinde de uygulanmıŐtır. Kavga ve tartışma, Şiddet ve alkolizm ile beraber cinayet ortaya çıkmaktadır.

Vak'ada gőrũldũĐũ gibi evli kadına ve ocuklara Şiddet çok pervasız bir biçimde uygulanmaktadır. Bir bakıma rutine dũnũŐen bir Şiddet bulunmaktadır. Akraba evresi de bunu gőrmede ve bilmektedir. Ancak bunu engellemek için herhangi bir teŐebbũŐun olup olmadığını bilmiyoruz. Katilin cezaevinden çıkması onun suçlu geçmiŐini de göstermektedir. Olay gecesini çok miktarda alkol alması ve alkolũn etkisiyle ne yaptığını bilmeyecek durumda olduğunu itiraf etmesi, alkolik bir bilinçle Şiddetin gerçekleştiğini gŐzler őrũne sermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

*Kadına şiddetin,
çoğul bileşenlere
dayanarak
gerçekleştiğini
görmekteyiz.*

Kadına şiddet olgusunun kökeninde birçok etken bulunmaktadır. Ekonomik sorunlar, yoksulluk, eğitim yetersizliği, gelenek ve töre anlayışı, alkolizm, gayri meşru ilişkiler, ailenin denetleme yoksunluğu, geçimsizlik, uyuşturucu kullanımı, boşanma gibi parçalanmalar, psikiyatrik nedenler ve toplumsal kurumların ihmalkârlığı bu etmenlerdendir. Tüm bu faktörler ele aldığımız on vak'ada da gözlemlenmektedir. Sonuçta kadına şiddetin çoğul bileşenlere dayanarak gerçekleştiğini görmekteyiz.

Oysa son zamanlarda yoğun bir propagandanın etkisiyle kadına şiddet salt toplumsal cinsiyet eşitsizliği etrafında açıklanmakta ve buna yönelik çözümler önerilmektedir. Bu yaygın propagandalara göre tek çözüm toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır. Bundan dolayı da yine yoğun bir biçimde LGBT düşünce pratiğini meşrulaştıran yaklaşımlar da burada öne çıkarılarak kadına şiddet ile bu şekilde başa çıkılabileceği ileri sürülmektedir.

Kadına şiddeti yoğun olarak tek faktöre bağlayarak açıkla-

yanlar en önemli neden olarak gelenek, örf, adet ve namus gibi normatif değerleri göstermektedirler. Bu yaklaşım şiddetin ekonomik, toplumsal ritmin artışı ve kaosu, büyük toplumsal ve ekonomik sarsıntıları, kurumların ihmalkârlığı gibi boyutları ihmal etmektedirler. Kadına şiddetin değerler ötesindeki sosyolojik ve üretim ilişkiler yönü algılanamamaktadır. Bu çalışmamızda kadına şiddet vak'alarında bunların da önemli olduğunu gözlemliyoruz. Bundan dolayı kadına şiddetin önlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği ve salt kadını odağa alan yaklaşımlar yeterli görülmemektedir. Bunun yerine kadına şiddeti üreten toplumsal yapı, ekonomik şartlar, kurumların yapısı ve değerler birlikte ele alınarak çözümler üzerinde yoğunlaşılmalıdır.

Kadına şiddetin öznesi olarak erkeği salt erkek olarak ele alarak onu ötekileştirme ve damgalamaya yönelik söylemlerin hiçbir yararı olmayacağını söylemek mümkündür. Çünkü erillik temelde kötü bir öz değerdir. Erilliğin içinde var olduğu toplumsal gerçekliklerle beraber erkek, erkek haline gelir. Bundan dolayı reddedilen erkek değil, erkek bağlamında ortaya çıkan şiddet olmalıdır. Feminizm gibi erkek karşıtı ideoloji, söylem ve yaklaşımlar sorunu anlamada ve çözüm üretmede yetersiz kalmaktadır.

Kadına şiddeti “ev içi şiddet” veya “aile içi şiddet” diye kodlayarak ileri süren yaklaşımlar da şiddetin nesnel gerçekliğini görmemizi sınırlayan boyuttadır. Bu yaklaşımlar, ev ve aile olmayı olumsuz bir imgeye dönüştürmekte ve kadına yönelik şiddetin ev dışındaki boyutlarını da görmenin üstünü örtmektedir. Sorunun kimi boyutlarını algılamamızı engelleyici bir biçimde gölgeleme yapmaktadır. Oysa çeşitli araştırmalarda da ortaya konulduğu ve raporda da vurgulandığı gibi kadına şiddetin ev ve ev dışı yönleri

Kadına şiddeti yoğun olarak tek faktöre bağlayarak açıklayanlar en önemli neden olarak gelenek, örf, adet ve namus gibi normatif değerleri göstermektedirler. Bunun yerine kadına şiddeti üreten toplumsal yapı, ekonomik şartlar, kurumların yapısı ve değerler birlikte ele alınarak çözümler üzerinde yoğunlaşılmalıdır.

Uyuşturucu kullanma, madde bağımlılığı ve gayri meşru cinsel ilişkiler gibi aile dışında yer alan yaşam tarzı pratikleri kadına şiddetin önemli yönleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

vardır ve bunlar beraber ele alınınca sorunu anlama kapasitemiz artış gösterecektir.

Araştırmamızda seçilen on vak'a, kadınlara yapılan şiddetin çoğul kökenlerine ayna tutmayı amaçlamaktadır. Orantısız olarak elbette bu çoğul boyutlar ciddi farklılıklar gösterebilecektir. Ancak değişmeyen bir gerçek vardır ki o da kadına şiddetin kökeninde değerler kadar toplumsal, ekonomik şartların ve yaşam tarzının etkili olduğudur. Uyuşturucu kullanma, madde bağımlılığı ve gayri meşru cinsel ilişkiler gibi aile dışında yer alan yaşam tarzı pratikleri kadına şiddetin önemli yönleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Medyada ve çeşitli çevrelerde meselenin bu cihetleri üzerinde hiç durulmamakta ve bu mesele tamamen görmezlikten gelinmektedir. Bunun yerine sorun; tamamen gelenek, namus ve aile olgularına bağlanmaktadır.

Türk toplumu yoğun bir mobilizasyon içinde yaşamaktadır. Kentleşme, modernleşme, sekülerleşme ve hızlı kalkınma gibi olgular; çeşitli krizlere, sarsılmalar ve anomik durumlara neden olmaktadır. Kadın-erkek ilişkileri, aile yapısı bu toplumsal yapı içinde ciddi sorunlarla karşılaşmakta ve bu da şiddetin meydana gelmesinde çok önemli bir olgu olarak varlık göstermektedir. Ayrıca toplumda daha önce çok bulunmayan madde bağımlılığının ve gayri meşru cinsel ilişkilerin yaygınlaşması gibi yeni alışkanlıklar da gelişmektedir.

Türk erkeği bu hızlı ve kaotik dönüşüm içinde üstlendiği sorumlulukların altında kimi zaman ezilmekte, kimi zaman kaotik bir kimliğe bürünmekte ve kimi zaman da yeni değerler içinde kadın ve aile ile ilişkiler kurma konusunda başarısızlıklar yaşamaktadır. Dolayısıyla şiddete daha uygun bir varlık haline gelmektedir.

Alkol ve kumar gibi etkenlerden kaynaklanan şiddet konusunda medyada pek haber yansıtılmaması ve yine İstanbul Söz-

leşmesi gibi kadına şiddet konusuna yoğunlaşan bir metinde söz konusu olgulardan bahsedilmemesi oldukça düşündürücüdür. Türkiye’de alkol tüketimi ve alkol tüketim biçimi, evlilik dışı birlikte yaşamanın ve gayri meşru cinsel ilişkilerin yaygınlaşması ile kadına şiddet arasındaki ilişkilerin de araştırılması gerekir. Kadına şiddeti doğuran alkolizm, gayri meşru ilişkiler ve kumar alışkanlıklarının üzeri örtülmekte ve geçiştirilmektedir.

Şiddeti cinsiyet üzerinden okumak gerekirse bunun bütünlüğünü de düşünmek gerekmektedir. Bu çerçevede şiddetin dünya ve ülke genelinde erkeklere ve kadınlara düşen payı analiz edilmelidir. Sadece kadına değil, erkeğe yönelik gerçekleşen şiddetin oranları da ortaya çıkarılmalıdır. Çünkü küfür, hakaret, ekonomik baskı, mobbing, fiziki şiddet gibi şiddet davranışlarıyla karşılaşan erkeklerin daha fazla şiddete yönelebileceğini tahmin etmek zor değildir. Ancak bu konuda henüz ne bir araştırma ne de bir tartışma bulunmaktadır. Sadece dünya genelinde erkeklerin kadınlardan kat be kat daha fazla şiddete maruz kaldıklarına dair istatistiksel veriler bulunmaktadır.

Şiddetin şiddet doğuracağı varsayımından hareket edersek, şiddete uğrayan erkeğin de şiddet üreteceği sonucuna ulaşmak zor değil. Dolayısıyla meseleyi sadece kadın üzerine eğilerek değil, erkeği de araştırarak ve onu da ele alarak kadına yönelen şiddet konusunda daha sağlıklı adımlar atılması sağlanabilir.

www.istanbulailevakfi.org +90 (850) 308 31 93 +90 (530) 148 31 93

merhaba@isavak.org Aile TV istnblailevakfi istanbulailevakfi

Beylerbeyi Mahallesi Cennet Camii Yolu Sokak. No: 13 Üsküdar/İSTANBUL